

UDKAST

Vejledning om separation og skilsmisse

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Sagens indledning
 - 2.1. Digital selvbetjening
 - 2.2. Gebyr for anmodning om separation og skilsmisse
 - ~~2.23.~~ Visitation
 - ~~2.23.1.~~ Visitation til samlet behandling
3. Behandlingen af sagen
 - 3.1. § 5-sager
 - 3.2. § 6-sager
 - 3.3. Generelle sagsbehandlingsspørgsmål
4. International kompetence
5. Dokumentation m.v.
6. ~~Betingelserne for separation~~Separation og skilsmisse
 - 6.1. Separation og skilsmisse ved enighed
 - ~~6.1.1. Refleksionsperiode~~
 - 6.2. Separation ~~og skilsmisse~~ ved uenighed
 - 6.3. Skilsmisse ved uenighed
 - 6.3.1. Skilsmisse efter separation
 - 6.3.2. Skilsmisse på grundlag af utroskab
 - 6.3.3. Skilsmisse på grundlag af to års ~~faktisk~~ adskillelse
 - 6.3.4. Skilsmisse på grundlag af vold, herunder psykisk vold, og seksuelle overgreb
 - 6.3.5. Skilsmisse på grundlag af bigami
 - 6.3.6. Skilsmisse på grundlag af børnebortførelse
 - ~~6.4. Gebyr~~7. Vilkår for anmodning om separation og skilsmisse
 - ~~6.5. Forældremyndighed~~7.1. Bidragspligt efter separation og skilsmisse
 - ~~7. Vilkår for~~2. Fortsættelse af lejemål efter separation eller og skilsmisse
8. Vilkårsforhandling
 - 8.1. Vilkårsforhandling hvis der foreligger særlige omstændigheder
 - 8.2. Indkaldelse til vilkårsforhandling
 - 8.3. Afholdelse af vilkårsforhandling
 - 8.4. Beslutning om ikke at afholde vilkårsforhandling
 - 8.5. Gebyr for vilkårsforhandling
9. Rådgivning, og konflikthåndtering ~~og mægling~~
 - 9.1. Mægling hos en præst
 - 9.2. Konfliktmægling
10. Bevilling til separation og skilsmisse
11. Afgørelse om separation og skilsmisse ved uenighed
- ~~11~~12. Ægteskab mellem to personer af samme køn og registreret partnerskab

~~Denne~~ denne vejledning ~~henvender sig primært til Familieretshuset, men også til borgere og professionelle aktører.~~

~~I vejledningen beskrives Familieretshusets behandling af sager om separation og skilsmisse, herunder hvilke former for dokumentation der skal fremlægges, hvornår en sag om separation eller skilsmisse kan behandles i Danmark, og hvad betingelserne er for at meddele bevilling til separation eller skilsmisse m.v..~~

Vejledningen har ikke til hensigt at give en udtømmende beskrivelse af de processuelle og materielle krav til myndighedernes behandling af sager om separation og skilsmisse. Det vil som udgangspunkt bero på en konkret og individuel vurdering, hvilke sagsbehandlingskridt der i den konkrete sag er nødvendige og hensigtsmæssige.

Vejledningen anvendes fra den 1. ~~april 2019~~juli 2020 og erstatter vejledning nr. ~~102789291 af 11. december 2017~~20. marts 2019 om separation og skilsmisse.

~~lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018~~Vejledningen er opdateret som følge af lov nr. x af x 2020 om ændring af forældreansvarsloven, lov om Familieretshuset, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af afskaffelse af lov om Familieretshuset tvungen delt bopæl og skærpet fokusrefleksionsperioden samt opfølgning på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven), det nye familieretlige system m.v.), der begge træder i kraft den 1. april 2019juli 2020.

~~Med lov om Familieretshuset nedlægges Statsforvaltningen, og Familieretshuset oprettes. Statsforvaltningens familieretlige opgaver, herunder~~Med denne lov afskaffes refleksionsperioden i skilsmisesager vedrørende ægtepar med børn under 18 år, hvilket indebærer, at disse ægtepar kan blive skilt, hvis de er enige om det, uden at de skal afvente en refleksionsperiode på tre måneder.

Afskaffelsen af refleksionsperioden indebærer også, at alle separationer og skilsmisser, hvor ægtefællerne er enige, meddeles efter § 29 i ægteskabsloven. Separation og skilsmisse meddeles ved bevilling, hvis ægtefællerne er enige om vilkårene herfor. Er ægtefællerne ikke enige om vilkårene, træffes der samtidig med meddelelsen af separation og skilsmisse, vil herefter blive varetaget af Familieretshuset og familieretten. afgørelse om vilkårene.

~~Vejledningen er endvidere opdateret som følge af lov nr. 329 af 30. marts 2019 om ændring af straffeloven og forskellige andre love (Selvstændig bestemmelse om psykisk vold), der træder i kraft den 1. april 2019. Med denne lov får en ægtefælle ret til direkte skilsmisse på baggrund af psykisk vold på samme måde som på baggrund af fysisk vold.~~

Sager om separation og skilsmisse behandles efter lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (ægteskabsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. ~~771 af 7. august 2019 med senere ændringer. I medfør af~~ægteskabsloven er udstedt bekendtgørelse om separation og skilsmisse. 87 af 29. januar 2019 med senere ændringerDer henvises endvidere til vejledning om international kompetence i sager om separation og skilsmisse.

Vejledningen skal også læses i sammenhæng med lov om Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019, (Familieretshusloven) og den dertil hørende vejledning om Familieretshuset, der indeholder detaljerede beskrivelser af bl.a. visitationen af sager, generelle sagsbehandlingsregler, behandlingen af § 5-sager, § 6-sager og § 7-sager, Familieretshusets tilbud om konflikthåndtering og rådgivning, Familieretshusets Børneenhed og indbringelse af sager og afgørelser for familieretten.

Vejledningen skal, for så vidt angår bidrag efter ægteskabsloven, læses i sammenhæng med vejledning om børne- og ægtefællebidrag.

Det er vigtigt at være opmærksom på, om der er sket ændringer af lovgivningen, som endnu ikke er afspejlet i vejledningen. Det er muligt at se, om der er sket ændringer af lovgivningen, og om der er udarbejdet nye vejledninger på Retsinformations hjemmeside: retsinformation.dk.

Vejledningen gælder ikke for Grønland.

2. Sagens indledning

~~Alle anmodninger~~ Det følger af Familieretshusloven, at det familieretlige system består af to enheder: Familieretshuset og familieretten. Efter § 1 i Familieretshusloven anvendes familieretten som benævnelse for byretten, når den behandler familieretlige sager.

I det familieretlige system behandles alle sager indledningsvist af Familieretshuset. Det følger således af § 58 d, stk. 2, i ægteskabsloven, at anmodning om separation og skilsmisse skal indgives til Familieretshuset. Det gælder også sager ~~Det er derfor ikke muligt at anlægge retssag om omstødelse af ægteskab, om ændring af pligten til at betale ægtefællebidrag og bidragets størrelse, om ændring af aftaler om fordeling af formuen, bidragspligten og andre vilkår for separation og/eller skilsmisse og om ægteskabets status, herunder om gyldigheden af et ægteskab og om separation er bortfaldet eller ejdirekte ved domstolene.~~

2.1. Digital selvbetjening

Det fremgår af § 58 d, stk. 2, nr. ~~3-84~~ og ~~108~~, i ægteskabsloven, at følgende henvendelser ~~anmodning om separation og skilsmisse og om afgørelse om, hvorvidt en separation består~~, skal indgives til Familieretshuset ved brug af Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning~~er~~.

~~—Anmodning fra en ægtefælle om omstødelse~~ Endvidere følger det af ægteskab efter §§ 23 og 24 i ægteskabsloven.

~~—Anmodning om godtgørelse efter § 26 i ægteskabsloven.~~

~~—Anmodning om separation og skilsmisse efter § 37~~ lovens § 58 d, stk. 2, i ægteskabsloven.

~~—Bekræftelse af en nr. 9, at~~ anmodning om skilsmisse efter § 29, jf. § 42 a, stk. 2, i ægteskabsloven.

~~—Ansøgning om fastsættelse eller ændring af ægtefællebidrag efter § 50, stk. 1, og §§ 52 og 53 i ægteskabsloven.~~

~~—Ansøgning om ændring efter § 58 af i ægteskabsloven af en aftale om fordeling af formuen, bidragspligten og andre vilkår for separation og skilsmisse.~~

~~—Anmodning om, at en afgørelse om hvorvidt parterne er ægtefæller, eller hvorvidt en separation består~~ truffet af Familieretshuset indbringes for familieretten til prøvelse, også skal indgives til Familieretshuset ved brug af den digitale selvbetjeningsløsning.

Kravet om anvendelse af Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning sikrer, at henvendelsen ~~anmodningen~~ bliver screenet og ~~kan visiteres~~ visiteret, jf. punkt 2.3.

Kravet om anvendelse af digital selvbetjening gælder ikke anmodninger, der indgives af en offentlig myndighed. Endvidere omfatter kravet om anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning ikke parternes korrespondance med Familieretshuset under behandlingen af sagen.

Familieretshuset afviser henvendelser ~~anmodninger~~, der ikke er indgivet ved brug af digital selvbetjening. Det gælder dog ikke, hvis henvendelsen ~~anmodningen~~ er omfattet af bestemmelserne i § 58 d, stk. 3 eller 4, i ægteskabsloven. Efter § 58 d, stk. 3, skal Familieretshuset tilbyde, at henvendelsen ~~anmodningen~~ kan indgives på anden måde end digitalt, hvis der foreligger særlige forhold, der gør, at borgeren ikke må kunne

forventes at anvende digital selvbetjening. Efter § 58 d, stk. 4, skal Familieretshuset herudover undlade at afvise en [henvendelseanmodning](#), der ikke er indgivet ved brug af den digitale selvbetjeningsløsning, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for Familieretshuset ved at modtage [anmeldelsen](#) ~~eller~~ anmodningen på anden måde end digitalt.

Det er Familieretshuset, der ud fra et konkret skøn vurderer, om der foreligger særlige forhold. Der skal i den forbindelse lægges vægt på borgerens beskrivelse af egne evner og muligheder for at anvende it-værktøjer og eventuelle problemer med at søge om hjælp, ligesom Familieretshuset ud fra en helhedsvurdering af borgeren må bedømme, om borgeren vil kunne henvende sig digitalt efter modtagelse af hjælp hertil. Vurderingen heraf vil normalt kunne foretages ved Familieretshusets umiddelbare kontakt med borgeren. Dette vil således som udgangspunkt kunne ske uden yderligere undersøgelser.

Muligheden for at henvende sig til Familieretshuset på anden måde end ved digital selvbetjening skal imødekomme borgere med særlige behov. Der kan for eksempel være tale om en borger, der har et handicap, herunder kognitiv eller fysisk funktionsnedsættelse eller demens.

En borger med særlige behov kan for eksempel også være en borger, der mangler digitale kompetencer, visse socialt udsatte borgere, borgere med psykiske lidelser, hjemløse, borgere med sprogvanskeligheder m.v. Der foreligger særlige forhold for disse borgere, hvis hjælp eller medbetjening fra Familieretshuset konkret vurderes ikke at være en egnet løsning til at muliggøre digital anmodning. I visse tilfælde vil Familieretshuset umiddelbart kunne vurdere, at borgeren ikke vil kunne anmode digitalt, uden at Familieretshuset først har forsøgt medbetjening. Der vil således kunne være tale om, at der foreligger særlige forhold for nogle af de borgere, der har særlige behov, der gør, at borgeren ikke kan anmode digitalt. Tilsvarende vil der også være borgere fra de nævnte grupper, der kan anmode digitalt, eventuelt efter medhjælp, og derfor skal anmode digitalt.

Et eksempel på særlige forhold, der gør, at borgere ikke kan anmode digitalt, er, hvor en gangbesværet uden PC eller uden digitale kundskaber henvender sig telefonisk til Familieretshuset for at blive undtaget fra at anmode om separation eller skilsmisse digitalt. Et andet eksempel kunne være en 80-årig borger, der vil anmode om separation eller skilsmisse, men som aldrig har stiftet bekendtskab med it, og som ikke ser sig i stand til at erhverve sig NemID.

Særlige forhold vil eksempelvis også foreligge, hvor en socialt udsat borger ikke selv kan anmode digitalt, og det ikke giver mening at forlange, at borgeren henvender sig eksempelvis på borgerservice eller biblioteket for at få hjælp til digital anmodning. Særlige forhold kan endvidere foreligge, hvor en borger er indsat i fængsel eller institutionsanbragt og af den grund ikke har adgang til en computer eller lignende digital platform, hvorfor borgeren ikke kan anmode digitalt. Der vil være situationer, hvor det er de sociale myndigheder, sagsbehandlere eller andre, der, som tilfældet er i dag, sørger for, at borgeren alligevel får anmodet på anden vis, eksempelvis telefonisk, ved personligt fremmøde eller skriftligt i et fysisk dokument.

Også hvor der er tale om en borger med store sprogvanskeligheder, herunder en borger, der ikke behersker dansk eller andet sprog, der anvendes i selvbetjeningsløsningen, eller svær ordblindhed, kan Familieretshuset i det enkelte tilfælde vurdere, at der foreligger særlige forhold, der gør, at en anden kommunikationskanal end den digitale er bedst egnet.

En sag om separation eller skilsmisse kan behandles i Danmark, selvom den, der indgiver anmodningen, er udenlandsk statsborger med bopæl i udlandet. Personer med bopæl i udlandet kan ikke få NemID, medmindre de har et dansk personnummer enten på grund af tidligere bopælsregistrering i Danmark eller på grund af et tildelt administrativt personnummer. Det må derfor anses for et særligt forhold, at de pågældende borgere ikke kan få NemID og derfor ikke kan anvende den digitale løsning. Forudsætningen for at få offentligt digital signatur (eksempelvis NemID) er, at borgeren er over 15 år, at borgeren har et dansk personnummer og dermed er registreret i CPR, og at borgeren kan legitimere sig fyldestgørende. Det bemærkes, at Færøerne har deres eget folkeregistreringssystem og ikke er en del af CPR, men at mange færinger har personnumre på grund af tidligere ophold i eller forbindelse til Danmark. [Lov om Det Centrale](#)

Personregister er delvist sat i kraft for Grønland. En part, der bor i Grønland, er derfor i besiddelse af dansk personnummer og kan få NemID.

Hvor der foreligger særlige forhold, er det Familieretshuset, der beslutter på hvilken måde, anmodningen i givet fald skal indgives. Familierets kan således frit tilrettelægge proceduren i forbindelse med henvendelser, der ikke er omfattet af kravet om digital selvbetjening. Familieretshuset kan herunder kræve, at anmodningen skal være skriftlig.

Familieretshuset skal ved anvisning af en alternativ kommunikationskanal tage hensyn til den enkelte borgers vanskeligheder, herunder årsagen til at borgeren ikke kan anmode digitalt. Afhængig af omstændighederne kan det f.eks. være nødvendigt at modtage en anmodning telefonisk eller ved personlig betjening.

Kravet om, at anmodningen skal indgives digitalt, medfører ikke, at eventuelle bilag til anmodningen også kan indgives digitalt. Det fremgår af den digitale selvbetjeningsløsning, hvilke dokumenter der kan eller skal indgives digitalt, og hvilke dokumenter der skal fremlægges i original.

Udover Ud over særlige forhold hos ægtefællen kan der også helt ekstraordinært forekomme situationer, hvor omstændighederne ved anmodningen eller Familieretshusets forhold gør, at henvendelsen/anmodningen ikke kan indgives ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning. Der kan eksempelvis være tale om, at Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning ikke er indrettet til at håndtere en bestemt situation. Tilsvarende vil Familieretshuset eksempelvis kunne anvise borgeren en anden måde at anmode på, hvis Familieretshusets selvbetjeningsløsning er ude af drift. Der vil i sådanne tilfælde være tale om, at der ud fra en samlet vurdering er klare økonomiske fordele ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt, jf. ægteskabslovens § 58 d, stk. 4.

Der er udarbejdet blanketter til anmodning om separation og skilsmisse til brug for de tilfælde, hvor en borger er undtaget fra kravet om digital selvbetjening. Der er dog ikke i disse situationer blankettvang.

Det fremgår af § 1 i bekendtgørelse om separation og skilsmisse, at en anmodning om separation eller skilsmisse skal underskrives personligt af ansøgeren. Dette gælder uanset, om anmodningen indgives via den digitale selvbetjeningsløsning og underskrives med NemID, eller om anmodningen indgives via en underskrevet blanket. En fælles anmodning om separation eller skilsmisse skal således underskrives personligt af begge ægtefæller. Anmodningen skal endvidere være modtaget af Familieretshuset senest to måneder efter, at den første af ægtefællerne har underskrevet anmodningen.

Det forhold, at en borger er repræsenteret af eksempelvis en advokat, kan ikke i sig selv begrunde fritagelse for at anvende den digitale selvbetjeningsløsning. Familieretshuset skal i stedet henvise borgeren til at anvende den fællesoffentlig digitale partsrepræsentationskomponent til at give partsrepræsentanten fuldmagt til at indgive ansøgningen m.v. digitalt.

Kravet om anvendelse af digital selvbetjening medfører ikke, at alle bilag til ansøgningen også kan indgives digitalt. Det fremgår af den digitale selvbetjeningsløsning, hvilke dokumenter der kan eller skal indgives digitalt, og hvilke dokumenter der skal fremlægges i original.

Familieretshusets afgørelse om at afvise en anmodning, fordi den ikke er indgivet ved brug af den digitale selvbetjeningsløsning, kan indbringes for familieretten, jf. § 39 i lov om Familieretshuset, der er beskrevet i punkt 3,2.

En digital anmodning er kommet frem, når den er tilgængelig for Familieretshuset. Dette tidspunkt vil normalt blive registreret automatisk via den digitale selvbetjeningsløsning.

En digital anmodning, der er tilgængelig i Familieretshusets system eksempelvis klokken 23:59 den 30. november, er således kommet frem den 30. november, uanset at der ikke fysisk sidder en medarbejder i Familieretshuset og gør sig bekendt med anmodningen på dette tidspunkt, der ligger uden for normal arbejdstid/åbningstid. Det kan med digital selvbetjening præcist registreres, hvornår en anmodning er kommet frem.

Kan modtagelsestidspunktet for en digital anmodning om separation eller skilsmisse ikke fastlægges som følge af problemer med Familieretshusets it-system eller andre lignende problemer, må anmodningen anses for at være kommet frem på det tidspunkt, hvor anmodningen blev afsendt, hvis der kan fremskaffes pålidelige oplysninger om afsendelsestidspunktet. Det vil således ikke komme afsenderen til skade, at en anmodning modtages på et senere tidspunkt, hvis dette skyldes systemnedbrud hos Familieretshuset.

Hvis en ikke-digital anmodning modtages i Familieretshuset åbningstid, anses anmodningen for at være modtaget denne dag. Modtages den ikke-digitale anmodning efter ophør af åbningstiden, anses anmodningen normalt som modtaget første hverdag derefter. ~~Hvis borgeren er undtaget fra kravet om anvendelse af digital selvbetjening og derfor indgiver anmodningen på en blanket, er det~~ Det er vigtigt, at Familieretshuset datostempler anmodningen korrekt på modtagelsesdagen.

Uanset om anmodning om separation eller skilsmisse er indgivet via digital selvbetjening eller i undtagelsestilfælde på en blanket eller på anden måde, er det vigtigt, at modtagelsestidspunktet og modtagelsesdagen ved digitale anmodninger samt modtagelsesdagen ved ikke-digitale anmodninger kan konstateres, da dette har betydning for bl.a. formuefællesskabets ophørsdag, som beskrevet nedenfor under punkt 8.3.

Der henvises i øvrigt til punkt 3.1. i vejledning om Familieretshuset.

2.2. Gebyr for anmodning om separation og skilsmisse

Ved indgivelse af anmodning om separation eller skilsmisse skal efter § 39 i ægteskabsloven betales et gebyr. Dette gælder, uanset om ægtefællerne er enige eller uenige.

Størrelsen af gebyret fremgår af Social- og Indenrigsministeriets årlige bekendtgørelse om størrelsen af gebyrer på det familieretlige område. Oplysninger om betaling af gebyret m.v. kan endvidere findes på www.familieretshuset.dk.

Efter § 5 i bekendtgørelse om Familieretshuset skal gebyret indbetales senest samtidigt med indgivelse af anmodningen til Familieretshuset. Familieretshuset skal påse, at gebyret er betalt, inden sagsbehandlingen påbegyndes.

Efter bestemmelsen betales gebyret via Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning. Hvis borgeren er undtaget fra kravet om anvendelse af digital selvbetjening, skal Familieretshuset oplyse borgeren om, hvilken bankkonto gebyret skal indbetales til.

Hvis gebyret ikke betales samtidig med indgivelse af anmodningen, kan Familieretshuset afvise anmodningen. Familieretshusets afgørelse herom kan indbringes for familieretten, jf. § 39 i lov om Familieretshuset.

Hvis der er indgivet en anmodning om separation eller skilsmisse, og ægtefællerne under Familieretshusets behandling af sagen ønsker at ændre deres ansøgning til enten skilsmisse eller separation, skal der ikke betales et yderligere gebyr, jf. [punkt 6.1.](#)

Gebyret tilbagebetales ikke, hvis anmodningen om separation eller skilsmisse tilbagekaldes, afvises eller afslås, og søger en ægtefælle senere om separation eller skilsmisse på ny, skal der betales et nyt gebyr.

2.23. Visitation

Familieretshuset foretager ved modtagelsen af en henvendelseanmodning en visitation af sagen, jf. § 4 i lov om Familieretshuset. Ved visitationen fastlægges, om der er tale om en enkel sag, der skal behandles som en § 5-sag eller en mindre enkel sag, der skal behandles som en § 6-sag. Ved visitationen fastlægges dermed, hvordan borgeren mødes i Familieretshuset, hvordan sagsbehandlingen tilrettelægges, og hvorvidt afgørelse i sagen træffes af Familieretshuset eller familieretten. Behandlingen af § 5-sager og § 6-sager er nærmere beskrevet i punkt 3 i denne vejledning og i punkt 4 og 5 i vejledning om Familieretshuset. Det bemærkes, at en separations- og skilsmissesag kan visiteres til behandling som en § 7-sag, hvis sagen skal behandles sammen med en kompleks sag efter forældreansvarsloven. Der henvises til punkt 2.3.1. i denne vejledning og punkt 3 i vejledning om Familieretshuset.

Visitationen af sagen baserer sig i udgangspunktet på screeningen, som er en integreret del af Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning. Hvis borgeren er undtaget fra kravet om brug af digital selvbetjening, screenes sagen manuelt. Til brug for screeningen afgiver borgeren en række oplysninger om sagen og om sine forhold.

I screeningen identificeres sager, der er omfattet af den lovbestemte visitation i § 5, stk. 2, og § 6, stk. 2, i lov om Familieretshuset. For sager efter ægteskabsloven vedrørende separation og skilsmisse drejer det sig om, at sager vedrørende bevilling af separation eller skilsmisse efter § 42 i ægteskabsloven altid visiteres til behandling som en § 5-sag. Det er derudover fastlagt, at sager om, hvorvidt en henvendelse, som ikke er indgivet ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning, eller hvor der ikke er betalt gebyr, skal afvises, samt sager, hvor der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter, visiteres til behandling som § 6-sager, hvor afgørelsen træffes af Familieretshuset efter § 26 i lov om Familieretshuset.

Familieretshuset skal efter § 14 i lov om Familieretshuset visitere sagen hurtigst muligt og så vidt muligt inden fem hverdage efter modtagelsen. Når sagen er visiteret, skal Familieretshuset orientere familien om visitationen, og hvilken betydning visitationen af sagen har for sagsbehandlingen m.v.

Beslutningen om visitation kan ikke indbringes for familieretten.

Visitationen af sagen kan efter § 4, stk. 2, i lov om Familieretshuset ændres under sagens behandling i Familieretshuset. Det gælder dog ikke de sager, der som omtalt ovenfor altid skal visiteres til behandling som § 6-sager, hvor afgørelse træffes af Familieretshuset efter § 26 i lov om Familieretshuset.

Bestemmelsen om ændring af visitationen af sagen-eren sag anvendes f.eks., hvis ægtefællerne under behandlingen af en § 6-sag om separation eller skilsmisse, når til enighed. I disse tilfælde ændres visitationen, så sagen afsluttes som en § 5-sag.

Det er Familieretshuset, der beslutter, træffer beslutning om visitation, herunder om ændring af visitationen af en sag skal ændres. Beslutningen kan ikke indbringes for familieretten til prøvelse. Familieretshuset skal orientere familienparterne om ændringen af visitationen og vejlede om virkningerne om en eventuel ændring heraf og om, hvilken betydning visitationen af sagen har for behandlingen af ændringensagen.

Der henvises til punkt 3.3. i vejledning om Familieretshuset vedrørende visitation.

2.23.1. Visitation til samlet behandling

Hvis parterne har flere sager under behandling i Familieretshuset, f.eks. en sag om skilsmisse og en sag om størrelsen af bidrag efter ægteskabsloven, kan sagerne visiteres til behandling sammen, hvis det findes

hensigtsmæssigt. Det gælder også, hvis det kun er den ene sag, der omhandler spørgsmål efter ægteskabsloven, mens den anden sag er f.eks. en sag efter forældreansvarsloven, også selvom sagerne ikke er indledt i Familieretshuset på samme tidspunkt. Med den samlede visitation kan der skabes et samlet forløb, hvor der kan findes samlede løsninger, og hvor der tages højde for, at forskellige familieretlige spørgsmål ofte er indbyrdes sammenhængende.

Der kan dog være gode grunde til at behandle en families sager hver for sig. Det gælder bl.a., hvis forældrene er enige om f.eks. spørgsmålet om skilsmisse, men er uenige om den anden sag f.eks. om forældremyndighed. I det tilfælde skal skilsmisssagen som klart udgangspunkt ikke visiteres til behandling sammen med forældremyndighedssagen som en § 6-sag eller § 7-sag, da det vil betyde, at ægtefællerne uden grund skal vente på at få udstedt bevilling til skilsmisse. Hvis ægtefællerne først bliver enige om skilsmisssagen med støtte fra Familieretshuset under sagens behandling, "udskilles" skilsmisssagen, og visitationen for den del af sagen ændres til en § 5-sag, så ægtefællerne kan få udstedt en bevilling til skilsmisse og dermed lukke den del af deres konflikt. Det kan også i andre situationer være hensigtsmæssigt ikke at anvende samlet visitation, f.eks. hvis særskilt behandling og afslutning af ét familieretligt spørgsmål kan medvirke til at nedbringe konfliktniveauet eller fokusere både Familieretshusets og familiens ressourcer på løsning af hovedproblemet, eller hvis løsningen af sagerne ikke er afhængige af hinanden.

3. Behandlingen af sagen

Ved visitationen beskrevet i punkt 2.4. fastlægges, om der er tale om en enkel sag, der skal behandles som en § 5-sag, eller en mindre enkel sag, der skal behandles som en § 6-sag.

3.1. § 5-sager

Sager efter ægteskabsloven, der visiteres til behandling som § 5-sager, er enkle sager, hvor parterne er enige, eller hvor det forventes, at parterne kan blive enige. ~~Ud over rådgivning og konflikthåndtering er der i disse sager ikke behov for yderligere sagsbehandling grundet f.eks. spørgsmål om international kompetence.~~ Det kan f.eks. være bevilling til separation eller skilsmisse efter § 42 i ægteskabsloven.

I § 5-sager afsluttes sagen i Familieretshuset efter § 25 i lov om Familieretshuset ved, at Familieretshuset f.eks. udsteder bevillingen til skilsmisse. ~~Familieretshuset gennemfører ikke nogen sagsbehandling forud for afslutningen af sagen, da parterne er enige, og det i visitationen er konstateret, at der ikke foreligger problemstillinger, der nødvendiggør sagsbehandling.~~ I disse sager er Familieretshusets sagsbehandling alene rettet mod at sikre, at betingelserne for at udstede bevillingen er opfyldt.

Familieretshuset skal, hvis en af ægtefællerne er umyndig, under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7, være opmærksom på, at værger skriftligt skal godkende de vilkår for separationen eller skilsmisssagen, som er omfattet af værgemålet.

Bevillingen til separation eller skilsmisse har efter § 35, stk. 1, i lov om Familieretshuset virkning fra udstedelsen.

Familieretshuset skal anmelde separations- eller skilsmissebevillingen til CPR. Der henvises i denne forbindelse bl.a. til meddelelse fra CPR-kontoret om registrering af forældremyndighed og separation i CPR: ~~Hvis der er tale om separations- eller skilsmissebevilling til udlændinge, der er statsborgere i andre lande, der findes på cpr.dk. Hvis en af ægtefællerne er udlænding og statsborger i et andet land~~ end de nordiske, skal Familieretshuset endvidere foretage indberetning til Udlændingestyrelsen.

Familieretshusets udstedelse af bevilling til separation eller skilsmisse kan efter § 40, stk. 1, i lov om Familieretshuset ikke indbringes for familieretten, da forudsætningen for udstedelsen af bevillingen er, at parterne er enige. Hvis en part mener ikke at have givet samtykke til separation og skilsmisse eller har tilbagekaldt sit samtykke til separation og skilsmisse inden udstedelsen af bevillingen, skal Familieretshuset

~~skal dog~~ efter anmodning genoptage behandlingen af sagen. Da parterne ikke længere er enige, skal genoptagelsessagen visiteres til behandling som en § 6-sag.

Parterne vil som udgangspunkt ikke blive tilbudt konflikthåndtering eller rådgivning under behandlingen af en § 5-sag efter ægteskabsloven. ~~Dog gælder det, at forældre med fællesbørn under 18 år, som anmoder om skilsmisse efter § 42 a i ægteskabsloven skal gennemføre et obligatorisk digitalt forløb, som indeholder rådgivning om bl.a. børns reaktion i brudsituationen og det fælles forældreskab. Derudover følger det af § 22, stk. 2, i lov om Familieretshuset, at forældrene vil blive tilbudt en rådgivnings- og afklaringsamtale, og i øvrigt kan tilbydes rådgivning og konflikthåndtering efter § 21 i lov om Familieretshuset. Der henvises i denne forbindelse til punkt 8~~

Behandlingen af § 5-sager er nærmere beskrevet i punkt 4 i vejledning om Familieretshuset.

3.2. § 6-sager

Sager efter ægteskabsloven, der visiteres til behandling som § 6-sager, er mindre enkle sager, hvor parterne ikke er enige.

~~I § 6-sager mødes parterne i Familieretshuset med en konflikthåndterende tilgang, og de støttes via konflikthåndtering og rådgivning til at nå til enighed om en løsning. Fokus i Familieretshuset er således på at forlige parterne. Familieretshuset tilrettelægger arbejdet med parterne ud fra forligspotentialet i den enkelte sag, og det vil således være individuelt, hvilke tilbud om konflikthåndtering og rådgivning som parterne vil få. Familieretshusets konflikthåndterings- og rådgivningstilbud er beskrevet i punkt 8 i vejledning om Familieretshuset. Ansvar for oplysning af sagen påhviler Familieretshuset.~~

Konflikthåndtering

I § 6-sager mødes parterne i Familieretshuset med en konflikthåndterende tilgang. I sager om separation og skilsmisse vil denne tilgang indledningsvist være i form af vilkårsforhandling. Under vilkårsforhandlingen, jf. punkt 8, støttes ægtefællerne via rådgivning, vejledning og konflikthåndtering i at nå til enighed om en løsning. Fokus i Familieretshuset er således på at forlige ægtefællerne. Derudover tilrettelægger Familieretshuset arbejdet med ægtefællerne ud fra forligspotentialet i den enkelte sag, og det vil således være individuelt, hvilke tilbud om konflikthåndtering og rådgivning parterne i øvrigt vil få. I sager om separation og skilsmisse vil tilbud om konflikthåndtering og rådgivning navnlig været rettet mod betydningen af samlivsophævelsen for ægtefællernes børn. Familieretshusets konflikthåndterings- og rådgivningstilbud er beskrevet i punkt 8 i vejledning om Familieretshuset.

Hvis parterne når til enighed under sagens behandling i Familieretshuset, visiteres sagen til afslutning som en § 5-sag, hvor Familieretshuset f.eks. udsteder bevilling til separation.

Afgørelse

Hvis parterne ikke ~~med Familieretshusets støtte kan nå~~ når til enighed om en løsning, skal Familieretshuset træffe afgørelse eller indbringe sagen for familieretten til afgørelse, når sagen er oplyst. Det er Familieretshuset, der beslutter, hvornår sagen er oplyst, og der ikke er grundlag for at fortsætte forligsbestræbelserne. ~~I vurderingen af sidstnævnte kan bl.a. indgå parternes reaktioner på den tilbudte konflikthåndtering og rådgivning, sagens genstand, eventuelt tidligere sager og konflikt- og løsningspotentialer. Det er ikke et krav, at alle konflikthåndterings- og rådgivningsmuligheder er udtømte, for, at Familieretshuset afslutter forligsbestræbelserne. Det skal kun være de muligheder, der er relevante for de pågældende parter, som skal være afprøvede. Der kan dermed være sager, hvor det meget hurtigt kan konstateres, at det ikke er muligt at støtte parterne til at nå til enighed, og at det derfor er bedst, at der træffes afgørelse.~~

Afgørelsen træffes som udgangspunkt af Familieretshuset, jf. § 26 i lov om Familieretshuset. Det gælder dog ikke, hvis sagen indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger, såsom komplicerede spørgsmål om international kompetence. Sådanne sager skal Familieretshuset indbringe for familieretten til afgørelse, jf. § 27, stk. 2, nr. 1, i lov om Familieretshuset. Ligeledes træffes afgørelsen af familieretten, hvis sagen behandles sammen med f.eks. en sag om forældremyndighed, hvor afgørelsen træffes af familieretten, jf. § 27, stk. 2, nr. 3. ~~Endelig træffes afgørelse i sager om omstødelse af ægteskab altid af familieretten, hvis sagen efter § 23 i ægteskabsloven anlægges af Familieretshuset.~~

Hvis der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter, følger det dog af § 6, stk. 2, nr. 11, i Familieretshusloven, at afgørelsen træffes af Familieretshuset. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis ægtefæller er enige om skilsmisse, men Familieretshuset ikke mener, at der er international kompetence til at behandle sagen i Danmark.

Ved indbringelsen af en sag for familieretten til afgørelse efter § 27, stk. 2, skal der vedlægges en kort forklaring på, hvorfor sagen efter Familieretshusets opfattelse indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Hvis afgørelse i sagen skal træffes af familieretten, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten, jf. § 448 b i retsplejeloven. Familieretshuset sender sagens akter til familieretten og angiver endvidere, hvilke parter der efter § 448 a i retsplejeloven anses som henholdsvis sagsøger og sagsøgte. Indbringelse af sager for familieretten til afgørelse er nærmere behandlet i punkt 5 i vejledning om Familieretshuset.

Domstolsprøvelse

Hvis afgørelse i sagen træffes af Familieretshuset, kan afgørelsen efter § 39 i lov om Familieretshuset indbringes for familieretten til prøvelse. Anmodningen om ~~at afgørelsen indbringes, domstolsprøvelse~~ skal indgives til Familieretshuset inden fire uger efter, at parten har fået meddelelse om afgørelsen. Dette følger af § 41, stk. 1, i lov om Familieretshuset. Familieretshuset skal dog i alle tilfælde indbringe sagen, når der modtages en anmodning herom, da familieretten efter § 448 d i retsplejeloven i særlige tilfælde kan behandle sagen, uanset at anmodningen er indgivet for sent. Anmodning om domstolsprøvelse skal som udgangspunkt indgives til Familieretshuset ved brug af Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning, jf. punkt 2.1.

Indbringelsen af sagen for familieretten er beskrevet i punkt 5.4. i vejledning om Familieretshuset.

Familieretshuset skal ved indbringelse af sagen for familieretten vejlede ægtefællerne om muligheden for at søge fri proces, herunder om de økonomiske betingelser herfor. ~~Det gælder uanset, om familieretten skal træffe afgørelse eller prøve Familieretshusets afgørelse~~ Der henvises navnlig til §§ 325-328 og § 452, stk. 7, i retsplejeloven.

Familieretshuset har, når der modtages en anmodning om ~~indbringelse af Familieretshusets afgørelse for familierettens domstolsprøvelse~~, i visse tilfælde efter § 41, stk. 3, i lov om Familieretshuset mulighed for at genoptage behandlingen af sagen. Det gælder, når anmodningen indeholder en ansøgning, som Familieretshuset ikke har taget stilling til, anmodningen indeholder væsentlige nye oplysninger, sagen indeholder væsentlige oplysninger, som Familieretshuset ikke har taget stilling til, eller der er begået sagsbehandlingsfejl, der kan have haft betydning for afgørelsen. Det bemærkes dog, at denne genoptagelsesmulighed efter § 41, stk. 4, ikke finder anvendelse for afgørelser, der går ud på separation, skilsmisse ~~eller omstødelse af et ægteskab, eller hvorved et ægteskab er kendt ikkebestående.~~

Behandlingen af § 6-sager er nærmere beskrevet i punkt 5 i vejledning om Familieretshuset.

Henlæggelse

Familieretshuset kan også afslutte en sag ved at henlægge den. Dette vil særligt være relevant, hvis den anmodende ægtefælle eller begge ægtefæller uden lovlig grund udebliver fra vilkårsforhandling.

Hvis den anmodende ægtefælle udebliver, mens den anden ægtefælle møder og fastholder anmodningen, indkaldes ægtefællerne på ny til vilkårsforhandling.

Det bemærkes, at det er overladt til Familieretshuset efter et konkret skøn at vurdere, hvornår udeblivelse bør føre til, at sagen afsluttes. Det er således ikke en betingelse for, at Familieretshuset på eget initiativ kan afslutte sagen, at der har været to forgæves indkaldelser, og at udeblivelsen er sket "uden gyldig grund".

Virkningstidspunkt m.v.

Efter § 34, stk. 1 og 2, i lov om Familieretshuset har afgørelser truffet af Familieretshuset som udgangspunkt virkning fra afgørelsestidspunktet, medmindre Familieretshuset fastsætter andet i afgørelsen. ~~Dette gælder dog efter~~

~~Efter § 36, stk. 1, i lov om Familieretshuset ikke har afgørelser, der går ud på separation, eller skilsmisse eller omstødelse af ægteskab, eller hvorved et ægteskab er kendt ikkebestående. Disse afgørelser har i stedet, virkning fra udløbet af fristen efter § 41, stk. 1, i lov om Familieretshuset på fire uger for at anmode om, at Familieretshusets afgørelse indbringes for familieretten, jf. § 36, stk. 1, i lov om Familieretshuset. Fristen på fire uger i § 41, stk. 1, i lov om Familieretshuset. Denne frist regnes fra det tidspunkt, hvor parten har modtaget meddelelse om afgørelsen.~~

~~Det gælder Familieretshusets afgørelse har dog ikke virkning, hvis Familieretshuset inden fristens udløb har modtaget en anmodning om indbringelse/omstolsprøvelse af afgørelsen for familieretten. I disse tilfælde vil afgørelsen/familierettens afgørelse som beskrevet nedenfor have virkning fra det tidspunkt, der følger af retsplejeloven.~~

~~Endelig Det følger det af § 36, stk. 2, i lov om Familieretshuset, at hvis en part frafalder retten til at indbringe afgørelsen for familierettens omstolsprøvelse, har afgørelsen virkning fra det tidspunkt, hvor Familieretshuset modtager meddelelsen herom. Bestemmelserne i § 36, stk. 1 og 2, finder efter § 36, stk. 3, tilsvarende anvendelse for afgørelser om vilkår for separation, skilsmisse og omstødelse af ægteskab, når afgørelsen om vilkår træffes sammen med afgørelsen om separation, skilsmisse og omstødelse af ægteskab.~~

~~Der gælder efter § 37 i lov om Familieretshuset særlige regler for virkningstidspunktet for en række afgørelser efter ægteskabsloven. Det gælder afgørelser i sager mellem ægtefæller om, hvorvidt en separation består eller er bortfaldet, afgørelser efter §§ 52 og 53 i ægteskabsloven om ændring af bidragsaftaler m.v., og afgørelser efter § 58 om ændring af en aftale, der er indgået med henblik på separation eller skilsmisse, om fordelingen af formuen, pligten til at betale ægtefællebidrag eller andre vilkår. Efter § 37, stk. 1 og 2, i lov om Familieretshuset har disse afgørelser virkning to uger efter, at afgørelsen er truffet, medmindre Familieretshuset har bestemt andet i afgørelsen. Det gælder dog ikke, hvis der inden dette tidspunkt er modtaget en anmodning om indbringelse af afgørelsen for familieretten eller om genoptagelse. Hvis Familieretshuset genoptager sagen, vil virkningstidspunktet være afhængigt af tidspunktet for den nye afgørelse. Hvis sagen indbringes for familieretten, følger virkningstidspunktet af retsplejelovens regler.~~

~~Endelig gælder efter § 37, stk. 4, at hvis en part frafalder retten til at indbringe afgørelsen for familieretten, har afgørelsen virkning fra Familieretshusets modtagelse af denne meddelelse.~~

Det bemærkes, at i sager, hvor flere parter ikke får medhold i deres påstande, skal alle disse parter have frafaldet retten til at anmode om indbringelse af afgørelsen, og virkningstidspunktet regnes i sådanne situationer fra tidspunktet for modtagelsen af meddelelse fra den sidste part om frafald af retten til domstolsprøvelse. Denne situation opstår f.eks. i sager om bidragspligt efter skilsmisse, hvor den ene ægtefælle anmoder om bidragspligt i ti år, mens den anden ægtefælle anmoder om, at der ikke er

bidragspligt. Træffer Familieretshuset afgørelse om bidragspligt i tre år, kan begge ægtefæller anmode om domstolsprøvelse af afgørelsen, og hvis afgørelsen skal have virkning før udløbet af fire ugers fristen, skal begge ægtefæller have frafaldet retten til domstolsprøvelse.

~~2, i lov om Familieretshuset har Familieretshuset en generel mulighed for i afgørelsen at bestemme, at indgivelse af en anmodning om indbringelse af Familieretshusets afgørelse for familieretten har opsættende virkning.~~

Retsvirkningen af en afgørelse, der går ud på separation, ~~eller~~ skilsmisse ~~eller omstødelse af ægteskab~~, regnes fra den dag, hvor afgørelsen blev truffet, når der ikke anmodes om indbringelse af afgørelsen for familieretten inden for fire ugers fristen i § 41, stk. 1, i lov om Familieretshuset, eller når retten til indbringelse frafalder. Dette følger af § 36, stk. 3.

Efter § 38 i lov om Familieretshuset kan afgørelsen fuldbyrdes fra virkningstidspunktet.

Efter § 41, stk. ~~2~~, i lov om Familieretshuset har Familieretshuset mulighed for i afgørelsen at bestemme, at ~~en anmodning om domstolsprøvelse af en afgørelse har opsættende virkning.~~

Samlet afgørelse om separation og skilsmisse og ægtefællebidrag m.v.

Efter § 36, stk. 4, i Familieretshusloven finder bestemmelserne om virkningstidspunktet for afgørelser om separation og skilsmisse i § 36, stk. 1 og 2, tilsvarende anvendelse for afgørelser om vilkår for separationen eller skilsmissen, når afgørelsen om vilkår træffes sammen med separations- eller skilsmisseafgørelsen.

Bestemmelsen i stk. 4 indebærer, at ved f.eks. en afgørelse om skilsmisse på vilkår af, at den ene ægtefælle har ægtefællebidragspligt over for den anden ægtefælle, har afgørelsen om vilkåret ikke virkning fra et tidligere tidspunkt end afgørelsen om skilsmisse.

Med bestemmelsen i stk. 4 kan Familieretshuset i sager om separation og skilsmisse træffe en samlet afgørelse om separation eller skilsmisse, om vilkårene herfor og om størrelsen af et eventuelt ægtefællebidrag. Den samlede afgørelse har virkning, når fire ugers fristen i § 41, stk. 1, for anmodning om domstolsprøvelse er udløbet.

De tre elementer i en sådan samlet afgørelse kan hver for sig indbringes for familieretten til prøvelse.

3.3. Generelle sagsbehandlingsspørgsmål

Kapitel 3 i Familieretshusloven indeholder enkelte generelle sagsbehandlingsregler.

Det følger af § 10, stk. 1, i Familieretshusloven, at Familieretshuset beslutter, om en part eller parterne skal indkaldes til møde, eller om sagen skal behandles på skriftligt grundlag. Bestemmelsen viger dog for bestemmelsen i § 38 i ægteskabsloven om indkaldelse af ægtefæller til vilkårsforhandling (se punkt 8). Herudover kan Familieretshuset behandle sager om separation og skilsmisse på skriftligt grundlag.

Efter § 11 i Familieretshusloven kan Familieretshuset afgøre en sag på det foreliggende grundlag, hvis en part undlader at give Familieretshuset oplysninger om partens egne forhold, som Familieretshuset har anmodet om. Der henvises til punkt 9.5. i vejledning om Familieretshuset.

4. International kompetence

Når Familieretshuset modtager en anmodning om separation og skilsmisse skal Familieretshuset altid undersøge, om der er international kompetence til at behandle sagen i Danmark. Er der ikke kompetence til at behandle sagen i Danmark, skal sagen afvises.

Reglerne om international kompetence i sager om separation og skilsmisse, ~~omstødelse af ægteskab og om et ægteskabs beståen~~ fremgår for Familieretshuset af § 43 a i ægteskabsloven og for familieretten af § 448 f i retsplejeloven. Bestemmelsen i § 43 a i ægteskabsloven henviser til, at Familieretshuset har kompetence, når reglerne i § 448 f i retsplejeloven er opfyldte.

Af § 448 f i retsplejeloven fremgår, at en sag om separation, ~~eller~~ skilsmisse ~~omstødelse af ægteskab eller et ægteskabs beståen~~ kan behandles i Danmark i følgende situationer:

- Sagsøgte har bopæl her.
- Sagsøgeren har bopæl her og enten har boet her i de seneste to år eller tidligere har haft bopæl her.
- Sagsøgeren er dansk statsborger, og det godtgøres, at sagsøgeren på grund af sit statsborgerskab ikke vil kunne anlægge sag i det land, hvor sagsøgeren har bopæl.
- Begge parter er danske statsborgere, og sagsøgte ikke modsætter sig, at sagen behandles i Danmark.
- Skilsmisse søges på grundlag af separation meddelt her i landet inden for de seneste fem år.

~~Sager om omstødelse af ægteskab eller om et ægteskabs beståen kan også behandles i Danmark, når ægteskabet er indgået i Danmark.~~

Sager om separation og skilsmisse mellem to personer af samme køn kan også behandles i Danmark, hvis ægteskabet er indgået her, og ingen af ægtefællerne bor i et land med en lovgivning om ægteskab mellem to personer af samme køn, der svarer til den danske. En tilsvarende bestemmelse fremgår af § 5, stk. 3, i lov om registreret partnerskab, jf. lovbekendtgørelse nr. 938 af 10. oktober 2005 med senere ændringer. Lov om registreret partnerskab er ophævet fra den 15. juni 2012, men finder fortsat anvendelse på partnerskaber, som er registreret før denne dato.

Efter retsplejelovens § 448 f, stk. 4, kan kompetencereglerne i § 448 f, stk. 1 og 2, som beskrevet ovenfor fraviges ved overenskomst med fremmed stat. Dette er sket ved Den Nordiske Ægteskabskonvention. Henvisningen til retsplejelovens § 448 f, stk. 4, medfører således, at Familieretshusets internationale kompetence ligeledes er reguleret af denne overenskomst.

Det er forholdene på tidspunktet for Familieretshusets modtagelse af sagen, der er afgørende for Familieretshusets internationale kompetence. Den omstændighed, at forholdene ændres under Familieretshusets behandling af sagen, f.eks. at en af ægtefællerne flytter fra Danmark, medfører således ikke, at danske myndigheder mister kompetencen til at behandle sagen, heller ikke selvom Familieretshuset indbringer sagen for familieretten til afgørelse.

Der henvises i øvrigt til vejledning om international kompetence i sager om separation og skilsmisse.

5. Dokumentation m.v.

Som udgangspunkt skal der ved behandlingen af en anmodning om separation eller skilsmisse alene fremlægges følgende dokumentation:

- Vielsesattest eller anden dokumentation for ægteskabet, hvis det er indgået i udlandet.
- Hvis der anmodes om skilsmisse på baggrund af en separation meddelt i udlandet, skal det originale separationsdokument (bevilling, dom eller tilsvarende) fremlægges.
- ~~Eventuel erklæring fra parterne om utroskab. Dette vil dog normalt fremgå af anmodningen.~~
- En eventuel aftale om bidragspligt og fortsættelse af eventuelt lejemål.

Er der konkret behov for det, kan Familieretshuset anmode ægtefællerne om yderligere dokumentation m.v.

Hvis et udenlandsk ægteskab er registreret i CPR, er det normalt ikke nødvendigt at fremlægge en vielsesattest eller anden dokumentation for ægteskabet. Familieretshuset kan umiddelbart lægge denne oplysning til grund for behandlingen af ansøgningen om separation eller skilsmisse. Er Familieretshuset i tvivl om de registrerede oplysninger om ægteskabet i CPR, kan Familieretshuset bede om, at vielsesattesten fremlægges.

Er et udenlandsk ægteskab derimod ikke registreret i CPR, skal Familieretshuset, når vielsesattesten eller anden dokumentation for ægteskabet er modtaget, tage stilling til, om ægteskabet kan anerkendes efter dansk ret. Der henvises til kapitel 9 i vejledning om behandling af ægteskabssager og til vejledning om dokumentation for ægtheden af familieretlige dokumenter fra udlandet. ~~Vurderer Familieretshuset, at ægteskabet kan anerkendes, kan der udfærdiges en bevilling, hvis de øvrige betingelser herfor er opfyldt.~~

Hvis det i forbindelse med anerkendelsen af et udenlandsk ægteskab efter dansk ret viser sig, at det ikke er muligt at fremskaffe tilstrækkelig dokumentation for ægteskabet i overensstemmelse med retningslinjerne i de nævnte vejledninger, skal Familieretshuset træffe afgørelse efter § 26 i lov om Familieretshuset om, ~~at der ikke kan udstedes en bevilling afvise anmodningen om separation eller skilsmisse~~ eller indbringe sagen for familieretten til afgørelse efter § 27, stk. 2, nr. 1, i lov om Familieretshuset, hvis sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger. ~~Hvis afgørelsen træffes af Familieretshuset, kan afgørelsen efter anmodning indbringes for familieretten efter § 39 i lov om Familieretshuset.~~ Familieretshuset kan undtagelsesvist ~~udfærdiges en bevilling behandle sagen~~, hvis det efter en samlet vurdering af de foreliggende oplysninger findes ubetænkeligt at lægge til grund, at parterne har indgået ægteskab med hinanden.

Anmodes der om skilsmisse på baggrund af en dansk separationsbevilling eller -dom, vil Familieretshuset normalt være i besiddelse af en kopi af bevillingen eller dommen. Er dette ikke tilfældet, kan det være nødvendigt at bede parterne om at indsende en kopi af bevillingen eller dommen.

6. ~~Betingelserne for separation~~ Separation og skilsmisse

6.1. Separation og skilsmisse ved enighed

Ægtefæller har efter § 29 i ægteskabsloven ret til separation eller skilsmisse, når de er enige om separationen eller skilsmissen. ~~Ved enighed forstås, at ægtefællerne er enige om separationen eller skilsmissen og om vilkårene herfor, jf. § 42, stk. 1, i ægteskabsloven. Separation og skilsmisse meddeles ved bevilling, hvis ægtefællerne er enige om vilkårene herfor, jf. lovens § 42. Er ægtefællerne ikke enige om vilkårene, træffes der samtidig med meddelelsen af separation og skilsmisse afgørelse om vilkårene. Om vilkårene henvises til punkt 7, om udstedelse af bevilling til separation og skilsmisse henvises til punkt 10 og om afgørelse om separation og skilsmisse henvises til punkt 11.~~

Ægtefæller, der er enige om at blive skilt, kan således søge om direkte skilsmisse uden en forudgående separation ~~efter § 29 i ægteskabsloven, men kan også vælge først at blive separeret og så senere søge om skilsmisse. Bevilling til skilsmisse efter § 29 kan for forældre med fælles børn under 18 år ikke udstedes, inden udløbet af en refleksionsperiode og gennemførelse af et obligatorisk digitalt forløb, jf. § 42 a i ægteskabsloven. Dette gælder dog ikke, hvis ægtefællerne har været separerede i seks måneder eller længere. Refleksionsperioden beskrives nærmere i, men de kan også vælge først at blive separeret og så senere søge om skilsmisse.~~ ~~punkt 6.1.1. at den anden ægtefælle udtrykkeligt har erk~~

Ved enighed i relation til § 29 forstås, at begge ægtefæller giver samtykke til separation og skilsmisse og til vilkårene for separationen eller skilsmissen. Der foreligger således ikke enighed, blot fordi en ægtefælle ikke protesterer mod den anden ægtefælles anmodning om separation eller skilsmisse.

Det følger dog af § 42, stk. 2, i ægteskabsloven, at når ægtefæller ved bevilling eller afgørelse er blevet separeret, og separationsperioden på 6 måneder, jf. § 30, stk. 2, i ægteskabsloven, er udløbet, kan Familieretshuset give bevilling til skilsmisse uden, at den anden ægtefælle udtrykkeligt har erklæret sig enig i skilsmissen og vilkårene herfor. Denne mulighed for skilsmisse uden udtrykkeligt samtykke på grundlag af separation er beskrevet nedenfor.

Den ægtefælle, der har indgivet en anmodning om direkte skilsmisse efter § 29 i ægteskabsloven, kan under behandlingen af sagen ~~uden betaling af nyt gebyr som beskrevet i punkt 6.4.~~ anmode Familieretshuset om, at anmodningen ~~om direkte skilsmisse ændres til en anmodning om skilsmisse efter de~~

Øvrige bestemmelser i ægteskabsloven eller om separation. I givet fald skal de øvrige skilsmissebetingelser i §§ 32-36 være opfyldte for, at der kan meddeles skilsmisse, f.eks. at ægtefællerne på grund af uoverensstemmelser har levet adskilt i de sidste to år. ændres til en anmodning om separation. Blev anmodningen om direkte skilsmisse indgivet af ægtefællerne i enighed fællesskab, kan enhver af dem anmode om, at anmodningen ændres. Hvis ægtefællerne er omfattede af kravet i § 42 a i ægteskabsloven om en refleksionsperiode, skal Familieretshuset have modtaget anmodningen inden udløbet af fristen i § 42 a, stk. 2, i ægteskabsloven på en måned efter refleksionsperiodens udløb.

6.1.1. Refleksionsperiode

For forældre, der er enige om en direkte skilsmisse efter § 29 i ægteskabsloven, og som har fælles børn, der ikke er fyldt 18 år, kan bevilling til skilsmisse først udstedes efter en refleksionsperiode på tre måneder fra Familieretshusets modtagelse af, at begge forældre har tilsluttet sig ansøgningen. Dette følger af § 42 a i ægteskabsloven. Det følger endvidere af denne bestemmelse, at det er et krav for udstedelse af bevillingen, at forældrene har gennemført et obligatorisk digitalt forløb, og at begge forældre inden for en måned efter udløbet af refleksionsperioden har bekræftet anmodningen om skilsmisse. På tidspunktet for bekræftelsen af anmodningen skal betingelserne i § 42 i ægteskabsloven fortsat være opfyldte.

I refleksionsperioden tilbydes forældrene efter § 22, stk. 2, i lov om Familieretshuset en rådgivnings- og afklaringsamtale. Familieretshuset kan endvidere efter behov tilbyde forældrene anden rådgivning og konflikthåndtering efter § 21 i lov om Familieretshuset. Der henvises i denne forbindelse til punkt 8 om rådgivnings- og konflikthåndteringsstilbud i vejledning om Familieretshuset.

Refleksionsperioden er en mulighed for, at forældrene kan reflektere både over, hvorvidt de ønsker en skilsmisse, men også hvordan de i givet fald bedst kan passe på deres børn og fortsætte det fælles forældreskab. Refleksionsperioden skal således understøtte forældrenes mulighed for at arbejde med deres forhold og blive bedre til at forstå børns reaktion på en skilsmisse, herunder gennem det obligatoriske digitale forløb.

Kravet om en refleksionsperiode gælder efter § 42 a, stk. 4, ikke, hvis ægtefællerne har været separerede i mindst seks måneder. Perioden regnes fra tidspunktet for udstedelse af bevillingen til separation til tidspunktet for indgivelse af anmodning om skilsmisse efter § 29. Det bemærkes i den forbindelse, at en ægtefælle efter § 30, stk. 2, har ret til direkte skilsmisse efter seks måneders separation.

Kravet om en refleksionsperiode finder derimod anvendelse, hvis ægtefællerne anmoder om direkte skilsmisse efter § 29, inden de har været separerede i seks måneder. I så fald har den forløbne separationsperiode ikke har betydning for længden af refleksionsperioden. Familieretshuset skal vejlede ægtefællerne herom. Familieretshuset skal endvidere vejlede ægtefællerne om, at de har mulighed for at få sagen sat i bero, indtil der er forløbet seks måneder fra separationen, hvorefter ægtefællerne kan blive skilt efter § 30, stk. 2, i ægteskabsloven, dvs. efter seks måneders separation.

Kravet om en refleksionsperiode finder endvidere ikke anvendelse, når der ansøges om direkte skilsmisse efter §§ 32-36 i ægteskabsloven på baggrund af, at samlivet har været ophævet i to år, der foreligger utroskab, vold, herunder psykisk vold, seksuelle overgreb, bigami eller børnebortførelse.

Refleksionsperioden regnes fra Familieretshusets modtagelse af anmodningen om direkte skilsmisse, dvs. fra det tidspunkt, hvor begge ægtefæller har tilsluttet sig ansøgningen. Hvis en vilkårsforhandling fører til, at begge ægtefæller tilslutter sig anmodningen, regnes refleksionsperioden fra datoen for vilkårsforhandlingen.

Obligatorisk digitalt forløb

Forældrene skal i refleksionsperioden gennemføre et obligatorisk digitalt forløb. Det digitale forløb har til formål at understøtte forældrenes mulighed for at arbejde med deres relation og blive bedre til at forstå

børns reaktion på en skilsmisse. Forældrene kan gennem forløbet tilegne sig viden og værktøjer på egen hånd.

Familieretshuset stiller det digitale forløb til rådighed for forældrene og yder rådgivning om forløbet. Forældrene indleder forløbet ved, at Familieretshuset tilsender dem hver et link. Efter afslutningen af forløbet kan forældrene kvittere for gennemførelsen, hvis de fortsat ønsker en skilsmisse. Til brug for behandlingen af forældrenes En anmodning om skilsmisse registrerer Familieretshuset, hvornår en forælder har kvitteret for gennemførelsen af forløbet. Efter gennemførelsen gives forælderen adgang til et link, hvor en eventuel genbekræftelse af ønsket om direkte skilsmisse kan ske.

Det følger af § 42 a, stk. 3, i ægteskabsloven, at hvis en forælder er undtaget fra kravet om anvendelse af digital selvbetjening efter § 58 d, stk. 3, i ægteskabsloven, skal forælderen gennemføre forløbet på skriftligt grundlag. Dette indebærer, at Familieretshuset sørger for, at forælderen modtager skriftligt materiale, der indholdsmæssigt svarer til det digitale forløb. Forælderen skal ved bekræftelsen af anmodningen om skilsmisse afgive erklæring om at have gennemført det digitale forløb på skriftligt grundlag.

Rådgivnings- og afklaringsamtale

Efter § 22, stk. 2, i lov om Familieretshuset tilbydes forældrene i refleksionsperioden en rådgivnings- og afklaringsamtale. Rådgivnings- og afklaringsamtalen har til formål som en integreret del af refleksionsperioden at bibringe forældrene forståelse for børnenes situation. Samtalen skal give forældrene viden om samlivsophævelsens betydning for barnet og om den bedste måde at støtte barnet på både i perioden umiddelbart efter samlivsophævelsen og på længere sigt.

Samtalen afholdes i løbet af refleksionsperioden med henblik på, at forældrene gives viden og redskaber til at hjælpe barnet i den svære situation, som barnet kan stå i umiddelbart efter bruddet mellem forældrene. Samtidigt giver afholdelse af rådgivnings- og afklaringsamtalen kort tid efter samlivsophævelsen mulighed for, at samtalen kan danne grundlag for, at der etableres et stabilt grundlag for forældrenes fremtidige samarbejde om deres børn, og at konflikter mellem forældrene forebygges.

Hvis forældrene har behov for rådgivning efter udløbet af refleksionsperioden, kan Familieretshuset tilbyde børnesagkyndig rådgivning. Dette gælder uanset, om forældrene har deltaget i en rådgivnings- og afklaringsamtale eller ej.

Alle forældre, der er omfattede af § 42 a i ægteskabsloven, skal tilbydes en rådgivnings- og afklaringsamtale. Familieretshuset skal således ikke foretage en vurdering af, hvorvidt samtalen vil kunne være til hjælp for forældrene, medvirke til at forlige dem eller dæmpe deres konfliktniveau.

Rådgivnings- og afklaringsamtalen afholdes som udgangspunkt for forældrene sammen. Dette skal dog fraviges, hvis den ene forælder eller dennes barn har været udsat for vold fra den anden forælder, eller der er mistanke herom, jf. § 10, stk. 2, i lov om Familieretshuset. Samtalen kan dog uanset dette afholdes for forældrene sammen, hvis begge forældre er indforståede hermed.

Rådgivnings- og afklaringsamtalen kan afholdes for den ene forælder alene, hvis den anden forælder ikke ønsker at deltage i samtalen.

Bekræftelse af anmodningen om skilsmisse

Begge forældre skal, for at der kan udstedes bevilling til skilsmisse efter § 29 i ægteskabsloven, bekræfte anmodningen om skilsmisse inden for en måned efter udløbet af refleksionsperioden. Bekræftelsen kan ikke afgives inden udløbet af refleksionsperioden og kan ikke afgives inden, det obligatoriske digitale forløb er gennemført.

Fristen regnes fra udløbet af det døgn, hvor refleksionsperioden udløber, dvs. tre måneder efter Familieretshusets modtagelse af anmodningen om skilsmisse. Fristen udløber ved udgangen af det døgn, hvor der er gået en måned fra udløbet af refleksionsperioden. Det afgørende for, hvorvidt fristen er overholdt, er, om bekræftelsen er afgivet inden fristen. Det har ikke betydning, hvornår Familieretshuset har modtaget bekræftelsen.

I de fleste sager er forældrene omfattede af kravet om anvendelse af Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning ved afgivelsen af bekræftelsen, og der vil derfor være samtidighed mellem, hvornår bekræftelsen er afgivet, og hvornår Familieretshuset har modtaget bekræftelsen. At fristen er overholdt, hvis bekræftelsen er afgivet inden for fristen, har betydning for forældre, der er fritaget fra kravet om anvendelse af digital selvbetjening, jf. § 58 d, stk. 3, i ægteskabsloven. Det er parten, der har bevisbyrden for, at bekræftelsen er afgivet inden for fristen. For parter i udlandet og andre, der er undtaget fra kravet om digital selvbetjening, kan dette opfyldes ved at sende bekræftelsen rekommanderet.

Begge forældre skal inden for fristen bekræfte, at de fortsat ønsker skilsmisse. Såfremt en eller begge forældre ikke afsender bekræftelsen inden for fristen, bortfalder ansøgningen om skilsmisse efter § 29 i ægteskabsloven. Hvis forældrene efterfølgende ønsker at blive skilt, skal de indgive en ny ansøgning om skilsmisse og herunder betale et nyt gebyr. Søger forældrene om direkte skilsmisse efter § 29 i ægteskabsloven, skal de på ny opfylde kravene i § 42 a i ægteskabsloven om en refleksionsperiode m.v.

Afslag på udstedelse af skilsmissebevilling

Hvis forældrene ikke opfylder kravene i § 42 a i ægteskabsloven, fordi de ikke har bekræftet anmodningen inden for fristen, ikke har gennemført det obligatoriske digitale forløb eller ikke opfylder betingelserne for skilsmisse i § 42, skal Familieretshuset give afslag på at udstede en skilsmissebevilling. Afgørelsen om afslag kan efter § 39 i lov om Familieretshuset indbringes for familieretten. Anmodningen om, at afgørelsen indbringes, skal indgives til Familieretshuset inden fire uger efter, at parten har fået meddelelse om afgørelsen. Dette følger af § 41, stk. 1, i lov om Familieretshuset. Familieretshuset skal dog i alle tilfælde indbringe sagen efter separation kan tilsvarende ændres til en anmodning, da familieretten efter § 448 d, stk. 1, i retsplejeloven i særlige tilfælde kan behandle sagen, uanset at anmodningen er indgivet for sent om skilsmisse.

Familieretshuset har, når der modtages en anmodning om indbringelse af Familieretshusets afgørelse for familieretten, i visse tilfælde efter § 41, stk. 3, i lov om Familieretshuset mulighed for at genoptage behandlingen af sagen. Det gælder, når anmodningen indeholder en ansøgning, som Familieretshuset ikke har taget stilling til, anmodningen indeholder væsentlige nye oplysninger, sagen indeholder væsentlige oplysninger, som Familieretshuset ikke har taget stilling til, eller der er begået sagsbehandlingsfejl, der kan have haft betydning for afgørelsen.

Familieretshuset skal ved afslag på udstedelse af skilsmissebevilling vejlede forældrene om, at de skal indgive en ny ansøgning, hvis de vil skilles, og at de i så fald efter § 39 i ægteskabsloven skal betale et nyt gebyr for indgivelse af anmodningen som beskrevet i punkt 6.4. Familieretshuset skal også vejlede forældrene om muligheden efter § 27 i lov om ægtefællers økonomiske forhold, jf. lovbekendtgørelse nr. 548 af 30. maj 2017 med senere ændringer, for at opretholde den ophørsdag for formuefællesskabet, der blev etableret ved indgivelsen af anmodningen om direkte skilsmisse.

6.2. Separation og skilsmisse ved uenighed

Hvis ægtefællerne ikke er enige om separation eller skilsmisse, herunder om vilkårene for separationen eller skilsmissen, visiteres sagen i Familieretshuset til behandling som en § 6 sag. Afgørelse om separation eller skilsmisse træffes i § 6 sager som udgangspunkt af Familieretshuset, jf. § 26 i lov om Familieretshuset. Familieretshusets afgørelse kan efter anmodning indbringes for familieretten efter § 39 i lov om Familieretshuset. Hvis sagen indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger eller behandles sammen med en sag, hvor familieretten skal træffe afgørelse, skal Familieretshuset dog indbringe sagen for

~~familieretten til afgørelse, jf. § 27, stk. 2, i lov om Familieretshuset. Behandlingen af § 6-sager er nærmere beskrevet i punkt 3 i denne vejledning og i punkt 5 i vejledning om Familieretshuset.~~

En ægtefælle har ret til separation og ret til skilsmisse efter seks måneders separation.

~~6.3. Skilsmisse~~

~~6.3.1. Skilsmisse efter separation~~

En ægtefælle har ret til skilsmisse efter seks måneders separation. En ægtefælle, der ønsker skilsmisse efter en forudgående separation, kan, uanset at den anden ægtefælle ikke er enig heri, således blive skilt efter seks måneders separation. ~~Ægtefæller, der er separerede og senere bliver enige om skilsmisse, herunder om vilkårene for skilsmissen, har ret til skilsmisse, også selvom separationsperioden på seks måneder ikke er udløbet. Dette gælder, uanset om ægtefællerne er separerede på baggrund af enighed eller uenighed. Det bemærkes dog, at hvis ægtefællerne har fællesbørn under 18 år, er de omfattede af kravet om en refleksionsperiode. Der henvises i denne forbindelse til punkt 6.1.1.~~

Hvis samlivet efter separationen er fortsat eller genoptaget, bortfalder separationen som udgangspunkt. Hvis dette er tilfældet, kan der ikke meddeles skilsmisse på grundlag af separationen. Der kan derimod meddeles separation på ny. Hvis ægtefællerne er enige herom, eller hvis der foreligger en grund til direkte skilsmisse, kan der også meddeles skilsmisse. Hvis der er tvivl om, hvorvidt samlivet efter separationen har været fortsat eller genoptaget, kan der ikke meddeles skilsmisse. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis det af CPR fremgår, at ægtefællerne har haft fælles bopæl siden separationen eller i en afgrænset periode efter separationen, og ægtefællerne ikke kan sandsynliggøre, at de trods den fælles adresse ikke har fortsat eller genoptaget samlivet ud over en kortere periode., konkret skøn ikke tale om fortsættelse af samlivet.

Det kan også være tilfældet, hvis der foreligger anden dokumentation for, at samlivet efter separationen har været fortsat eller genoptaget, selvom ægtefællerne oplyser, at dette ikke er tilfældet.

~~Vilkår for skilsmissen~~

Hvis ægtefællerne ikke er enige om vilkårene for skilsmissen, afholdes der som udgangspunkt vilkårsforhandling. Der henvises i denne forbindelse til punkt 8.

Der afholdes ikke vilkårsforhandling, hvis Den ægtefælle, der har anmodet om direkte skilsmisse, kan under behandlingen af sagen uden betaling af nyt gebyr også anmode Familieretshuset om, at anmodningen ændres til en anmodning om skilsmisse efter de øvrige skilsmisbestemmelser i §§ 32-36 i ægteskabsloven, hvis det viser sig, at den anden ægtefælle alligevel ikke er enig i direkte skilsmisse.

Hvis en ægtefælle har anmodet om skilsmisse efter §§ 32-36 i ægteskabsloven, fordi ægtefællen tror, at den anden ægtefælle er uenig i, at ægtefællerne skal skilles, og det under behandlingen af sagen viser sig, at den anden ægtefælle er enig i skilsmisse, følger det af § 29, at skilsmisse meddeles ved bevilling, hvis ægtefællerne også er enige om vilkårene for skilsmisse, og ved afgørelse, hvis ægtefællerne er uenige om vilkårene for skilsmissen.

De nævnte ændringer af den oprindelige anmodning kan foretages uden betaling af et af nyt gebyr, jf. punkt 2.2.

Hvis ægtefællerne er enige om separation og skilsmisse og om vilkårene herfor, men betingelserne for separation og skilsmisse efter Familieretshusets opfattelse ikke er opfyldt, afviser Familieretshuset anmodningen om separation og skilsmisse. Den situation kan navnlig opstå, hvis der efter Familieretshusets opfattelse ikke er international kompetence til at behandle sagen i Danmark. Det følger af § 6, stk. 2, nr. 11, jf. § 26, i Familieretshusloven, at afgørelsen i disse situationer træffes af Familieretshuset.

Skilsmisse uden udtrykkeligt samtykke på grundlag af separation

Efter § 42, stk. 2, i ægteskabsloven giver Familieretshuset bevilling til skilsmisse efter § 30, stk. 2, hvis den anden ægtefælle ikke protesterer herimod, og vilkårene for separationen også gælder for tiden efter skilsmissen, medmindre parterne selv ønsker det.

Der kan kun meddeles skilsmisse ved bevilling efter bestemmelsen på grundlag af separation uden udtrykkeligt samtykke, hvis der ved separationen er taget stilling til alle vilkår for skilsmissen. Dette indebærer, at vilkåret om bidragspligt ved separationen også skal gælde for skilsmissen (gennemgående vilkår).

~~Hvis ægtefællerne ikke ved separationen har taget stilling til bidragspligten efter skilsmissen, men i separationsperioden er blevet enige herom og ikke ønsker vilkårsforhandling, kan skilsmisse også meddeles uden afholdelse af vilkårsforhandling.~~

Fremgangsmåden ved skilsmisse uden udtrykkeligt samtykke

Når Familieretshuset modtager en anmodning om skilsmisse på grundlag af separation fra den ene ægtefælle, orienterer Familieretshuset den anden ægtefælle om anmodningen (varslingsbrev nr. 1) og beder den anden ægtefælle oplyse, om denne vil medvirke til skilsmisse. Dette brev kan sendes som almindelig brevpост eller ~~som brev~~ til partens digitale postkasse, hvis parten har en sådan.

Hvis den anden ægtefælle ikke besvarer henvendelsen, sender Familieretshuset endnu et brev (varslingsbrev nr. 2). Ved dette brev orienteres den anden ægtefælle om, at der vil blive meddelt bevilling til skilsmisse på vilkårene for separationen, medmindre ægtefællen protesterer herimod.

Der fastsættes en svarfrist på mindst 20 dage fra modtagelsen. Fristen bør være længere, hvis ægtefællen bor eller opholder sig i udlandet.

For at sikre, at varslingsbrev nr. 2 er kommet frem, sendes det til den anden ægtefælles digitale postkasse eller forkyndes for den anden ægtefælle som beskrevet i vejledning om Familieretshusets forkyndelse m.v. af meddelelser i konkrete sager.

Hvis den anden ægtefælle ikke har en digital postkasse, enten fordi ægtefællen er undtaget fra kravet herom, eller fordi ægtefællen af andre årsager ikke har en digital postkasse, sendes brevet til ægtefællen som almindelig brevpост med afleveringsattest. Har den anden ægtefælle adresse i udlandet, kan brevet ikke sendes med afleveringsattest, men skal i stedet sendes rekommanderet med modtagelsesbevis. Når afleveringsattesten eller modtagelsesbeviset kommer retur, skal Familieretshuset sikre sig, at den er udfyldt korrekt med angivelse af, hvordan og hvornår brevet er afleveret, eller at der er kvitteret for modtagelsen. Hvis attesten m.v. ikke er udfyldt korrekt, kan Familieretshuset forhøre sig nærmere hos PostNord. Ellers fremsendes der et nyt brev med afleveringsattest m.v. ~~I relation til parter med bopæl i udlandet henvises til punkt 9.7. i vejledning om Familieretshuset.~~

Familieretshuset kan også på anden måde end ved afleveringsattest eller modtagelsesbevis sikre sig, at ægtefællen har modtaget brevet. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis ægtefællen kontakter Familieretshuset i anledning af brevet, eller ægtefællen i en telefonsamtale med Familieretshuset i anden anledning bekræfter, at brevet er modtaget. I så fald noteres dette på sagen efter offentlighedslovens § 13. Familieretshuset behøver således ikke altid afvente, at afleveringsattesten eller modtagelsesbeviset kommer retur.

Endvidere kan Familieretshuset, hvis ægtefællen i anden anledning er til møde i Familieretshuset, i forbindelse med mødet udlevere varslingsbrev nr. 2 og notere, hvornår brevet er udleveret til ægtefællen personligt.

Uanset om varslingsbrev nr. 2 er sendt til den anden ægtefælles digitale postkasse, eller om brevet er sendt med almindelig brevpost med afleveringsattest eller med modtagelsesbevis, og det er dokumenteret, at brevet er kommet frem til ægtefællen, kan Familieretshuset, hvis den anden ægtefælle ikke reagerer inden den fastsatte frist, meddele bevilling til skilsmisse. Hvis ægtefællen reagerer inden fristen og svarer bekræftende på anmodningen, kan der ligeledes meddeles bevilling til skilsmisse.

Svarer ægtefællen benægtende, ~~tilbyder~~ behandles sagen som andre sager om skilsmisse ved uenighed, jf. punkt 11.

6.2. Separation ved uenighed

Hvis ægtefællerne ikke er enige om separation, herunder om vilkårene for separationen, visiteres sagen i Familieretshuset til behandling som en § 6-sag.

Afgørelse om separation eller skilsmisse træffes i § 6-sager som udgangspunkt af Familieretshuset, jf. § 26 i lov om Familieretshuset. Familieretshusets afgørelse kan efter anmodning indbringes for familieretten efter § 39 i lov om Familieretshuset, jf. beskrivelsen i punkt 3.2. Ved afgørelse om separation skal der også træffes afgørelse om vilkårene for separationen, jf. punkt 7.

Hvis sagen indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger eller behandles sammen med en sag, hvor familieretten skal træffe afgørelse, skal Familieretshuset dog indbringe sagen for familieretten til afgørelse, jf. ~~som udgangspunkt~~ ægtefællernes rådgivning § 27, stk. 2, i lov om Familieretshuset.

Behandlingen af § 6-sager er nærmere beskrevet i punkt 3.2. i denne vejledning og i punkt 5 i vejledning om Familieretshuset.

En ægtefælle har efter § 30, stk. 1, i ægteskabsloven ret til separation uanset eventuel protest fra den anden ægtefælle.

Kombineret med lovens § 30, stk. 2, hvorefter en ægtefælle har ret til skilsmisse efter 6 måneders separation uanset protest fra den anden ægtefælle, jf. punkt 6.3.1., betyder § 30, stk. 1, at en ægtefælle, der bor i Danmark, altid har ret til at få sit ægteskab opløst ved skilsmisse.

6.3. Skilsmisse ved uenighed

Hvis ægtefællerne ikke er enige om separation eller skilsmisse, herunder om vilkårene for separationen eller skilsmissen, visiteres sagen i Familieretshuset til behandling som en § 6-sag, jf. beskrivelsen i punkt 6.2.

I det følgende gennemgås reglerne i § 30, stk. 2, i ægteskabsloven om skilsmisse på grundlag af separation og i §§ 32-36 om skilsmisse uden forudgående skilsmisse i situationer, hvor den anden ægtefælle enten protester mod skilsmissen eller ikke udtaler sig.

Hvis den anden ægtefælle ikke udtaler sig, påser Familieretshuset, at betingelserne for skilsmisse er opfyldt.

Er skilsmissebetingelserne ikke opfyldt, afslår Familieretshuset anmodningen om skilsmisse og træffer i stedet afgørelse om separation, medmindre ansøgeren har tilkendegivet alene at ønske skilsmisse.

Trækker behandlingen af en skilsmissesag ud, fordi den ægtefælle, der søger om skilsmisse, har vanskeligt ved at godtgøre, at de relevante skilsmissebetingelser er opfyldt, og har ægtefællerne levet adskilt på grund af uoverensstemmelser i de sidste to år, kan der i stedet meddeles skilsmisse efter § 32 i ægteskabsloven, jf. punkt 6.3.3. Dette gælder også selvom to års-fristen først bliver opfyldt under Familieretshuset behandling af sagen.

Familieretshusets afgørelser om separation og skilsmisse er nærmere beskrevet i punkt 11.

Hvis den anden ægtefælle under behandlingen af en anmodning om skilsmisse efter § 30, stk. 2, og §§ 32-36 erklærer sig indforstået med skilsmissen, og ægtefællerne bliver enige om skilsmissevilkårene, meddeler Familieretshuset skilsmisse ved bevilling efter § 29 i ægteskabsloven, jf. punkt 6.1.

6.3.1. Skilsmisse efter separation

En ægtefælle har efter § 30, stk. 2, i ægteskabsloven ret til skilsmisse efter seks måneders separation. En ægtefælle, der ønsker skilsmisse efter en forudgående separation, kan således, uanset at den anden ægtefælle ikke er enig heri, blive skilt efter seks måneders separation.

Seks-måneders perioden regnes fra separationsbevillingens eller -afgørelsens dato og ikke først fra det tidspunkt, hvor afgørelsen har virkning, jf. punkt 3.2.

Ægtefæller, der er separerede og senere bliver enige om skilsmisse, herunder om vilkårene for skilsmissen, har ret til skilsmisse efter § 29 i ægteskabsloven (se punkt 6.1.), også selvom separationsperioden på seks måneder ikke er udløbet. Dette gælder, uanset om ægtefællerne er separerede på baggrund af enighed eller uenighed.

Hvis samlivet efter separationen er fortsat eller genoptaget, bortfalder separationen, jf. § 31 i ægteskabsloven. Dette gælder dog ikke, hvis samlivet alene har været fortsat eller genoptaget i en kortere periode. Hvis samlivet fortsættes i en længere periode, er der en formodning for, at der ikke er tale om en samlivsophævelse.

Hvis der er tvivl om, hvorvidt samlivet efter separationen er fortsat eller har været genoptaget, kan der ikke meddeles skilsmisse. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis det af oplysningerne i sagen eller af CPR fremgår, at ægtefællerne har haft fælles bopæl siden separationen eller i en afgrænset periode efter separationen, og ansøgeren ikke kan sandsynliggøre, at ægtefællerne trods den fælles adresse ikke har fortsat eller genoptaget samlivet ud over en kortere periode, der som udgangspunkt ikke kan overstige 2-3 måneder, f.eks. fordi de har boet i hver sin del af den tidligere fælles bolig. Der henvises kan i den nedenforbindelse lægges vægt på, om ægtefællerne eller den ene af dem har problemer med at finde en ny bolig eller har anskaffet en ny bolig, som ikke umiddelbart er klar til indflytning. Der kan også lægges vægt på uenighed om, hvem der skal overtage den tidligere fælles bolig. Hvis den tidligere bolig er eller er ved at blive indrettet sådan, at begge ægtefæller bor hver for sig i den sammen med deres børn, er der efter e konkret skøn ikke tale om fortsættelse af samlivet. Separation bortfalder, hvis ægtefællerne aftaler det, også selvom de ikke genoptager samlivet. Derimod kan ægtefæller ikke aftale, at fortsættelse eller genoptagelse af samlivet ikke skal medføre, at separationen bortfalder.

Forsøg på at genoptage samlivet efter separation medfører ikke automatisk bortfald af separationen, heller ikke selvom parterne flytter sammen i en kortere periode, f.eks. 3-4 uger.

Er separationen bortfaldet efter § 31, kan der ikke meddeles skilsmisse på grundlag af separationen. Der kan derimod meddeles separation på ny. Bortfald af separationen medfører også bortfald af vilkårene for separationen, hvorfor der ved en ny separation skal tage stilling til vilkårene igen.

Ægtefællerne har i øvrigt mulighed for at anmode om, at der særskilt tages stilling til spørgsmålet om, hvorvidt separationen består eller er bortfaldet.

til punkt 9. Hvis det ikke lykkes at forlige ægtefællerne træffer Familieretshuset afgørelse efter § 26 i lov om Familieretshuset eller indbringer sagen for familieretten til afgørelse efter § 27 i lov om Familieretshuset Ved anmodning om skilsmisse på grundlag af separation opnået uden for de nordiske lande skal Familieretshuset tage stilling til, om separationen kan anerkendes efter dansk ret. Er der ved den udenlandske separation ikke

taget stilling til vilkårene for skilsmisse efter ægteskabsloven, jf. punkt 7, skal der tages stilling hertil ved skilsmissen. Om anerkendelse af en udenlandsk separationsafgørelse henvises til punkt 2.5.2. i vejledning om behandling af ægteskabssager.

6.3.2. Skilsmisse på grundlag af utroskab

En ægtefælle har ret til skilsmisse, hvis den anden ægtefælle har været utro, jf. ægteskabslovens § 33. Dette gælder dog kun, hvis ægtefællen indgiver anmodning om skilsmisse inden seks måneder efter, at ægtefællen har fået kendskab hertil, og inden to år efter at den anden ægtefælle har været utro. Der kan ikke meddeles skilsmisse på grundlag af utroskab, der er begået i en separationsperiode. Endvidere kan der ikke meddeles skilsmisse på grundlag af utroskab, hvis ægtefællen har tilgivet den anden ægtefælle eller på anden måde har frafaldet retten til skilsmisse.

Det er kun den ikke-utro ægtefælle, der har ret til skilsmisse på grundlag af den anden ægtefælles utroskab. Den utro ægtefælle kan således ikke gennemtvinge en skilsmisse på grundlag af egen utroskab.

~~Dette~~ Det er dog ikke til hinder for, at en utro den ægtefælle, der anmoder om skilsmisse på grundlag af utroskab. Denefer § 33, der skal godtgøre, at den anden ægtefælle skal dog tiltræde anmodningen og være enig i, at der meddeles skilsmisse på grundlag af utroskab.

~~Ægtefællerne skal afgive en fælles erklæring om, at den ene part har været utro. Erklæringen kan afgives i forbindelse med anmodningen om skilsmisse. Erklæringen afgives skriftligt, medmindre Familieretshuset bestemmer andet., hvis denne ægtefælle benægter utroskaben.~~

6.3.3. Skilsmisse på grundlag af to års faktisk adskillelse

Hvis ægtefællerne har levet adskilt ~~de seneste to år~~ på grund af uoverensstemmelser de sidste to år, har hver af ægtefællerne ret til skilsmisse, jf. ægteskabslovens § 32. Det vil normalt fremgå af CPR, om ægtefællerne har levet adskilt i de seneste to år. ~~Er dette ikke tilfældet, må det vurderes, om ægtefællernes forklaring herom kan lægges til grund.—Derudover bør ægtefællerne afgive en erklæring om, at adskillelsen skyldes uoverensstemmelser. Dette vil normalt fremgå af anmodningen om skilsmisse.~~

Bestemmelsen finder også anvendelse, selvom to-års-fristen først opfyldes under behandlingen af skilsmissesagen.

Den ægtefælle, der søger om skilsmisse efter § 32, skal afgive en erklæring om, at adskillelsen skyldes uoverensstemmelser. Familieretshuset kan lægge denne erklæring til grund, medmindre den anden ægtefælle protesterer, eller sagen indeholder modstridende oplysninger.

Om ophævelse af ægteskabeligt samliv henvises i øvrigt til punkt 6.3.1.

6.3.4. Skilsmisse på grundlag af vold, herunder psykisk vold, og seksuelle overgreb

En ægtefælle har ret til skilsmisse, hvis den anden ægtefælle har udøvet forsætlig vold eller psykisk vold eller har udøvet et seksuelt overgreb mod ægtefællen, mod ægtefællernes børn, mod ægtefællens eller ægtefællernes børns nærmeste pårørende, som ægtefællen eller ægtefællernes børn er knyttet til, eller mod andre børn, jf. ægteskabslovens § 34, stk. 1. Der er dog kun ret til skilsmisse, hvis ægtefællen indgiver anmodning herom inden et år efter, at ægtefællen har fået kendskab til volden eller det seksuelle overgreb, og inden tre år efter volden eller det seksuelle overgreb er begået, jf. lovens § 34, stk. 2.

Det er den ægtefælle, der søger om skilsmisse efter § 34, der skal godtgøre, at skilsmissebetingelserne i bestemmelsens stk. 1 er opfyldt.

Efter praksis er det ikke et krav, at den ægtefælle, der har begået forholdet, er idømt straf herfor. Ved vurderingen af en sag om skilsmisse på grund af vold eller seksuelt overgreb skal Familieretshuset som led i oplysningen af sagen dog af egen drift påse, at forholdet er dokumenteret. Dokumentation vil normalt foreligge i form af en straffedom eller i mangel heraf eventuelle politirapporter sammen med den pågældende ægtefælles erkendelse af forholdet eller eventuelt kun en forklaring fra begge ægtefæller, normalt suppleret med en lægeerklæring, hvis der er tale om fysisk vold eller seksuelle overgreb, eller en erklæring fra en psykolog eller psykiater, hvis der er tale om psykisk vold eller seksuelle overgreb.

Psykisk vold

Begrebet psykisk vold skal forstås i overensstemmelse med § 243 i straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1156 af 20. september 2018 med senere ændringer. Det fremgår heraf, at den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold.

§ 243 omfatter psykisk vold ~~skal således være, der er~~ udøvet over en person i gerningsmandens husstand, f.eks. en ægtefælle, samlever, forælder, plejeforælder eller søskende, eller en person med nær tilknytning til husstanden. Sidstnævnte drejer sig f.eks. om en tidligere ægtefælle, der stadig jævnligt kommer i husstanden, f.eks. fordi fællesbørn har bopæl der, en onkel, der er involveret i opdragelsen af gerningsmandens børn, eller gerningsmandens kæreste, der ikke bor sammen med gerningsmanden. Ved vurderingen af, om en person er nært knyttet til husstanden, kan bl.a. indgå, om gerningsmanden har eller tidligere har haft folkeregisteradresse på samme adresse som offeret, om der er et afhængighedsforhold mellem gerningsmanden og offeret, om gerningsmanden og offeret er beslægtede, om gerningsmanden jævnligt kommer i offerets hjem, og om gerningsmanden og offeret jævnligt har kontakt via digitale tjenester.

Det er en betingelse for, at der er tale om psykisk vold, at adfærden er foretaget gentagne gange. Enkeltstående krænkelse er ikke psykisk vold. Er der tale om meget alvorlige krænkelse, kan få tilfælde dog være tilstrækkeligt. Kravet om gentagen adfærd indebærer ikke, at adfærden skal bestå af samme type af krænkelse. Adfærden kan ofte karakteriseres som et regime, der er præget af utryghed og frygt for, at vold, seksuelle overgreb, trusler, tvang eller andre krænkelse fortsætter.

Adfærden skal endvidere være foregået over en vis periode. Hvad der forstås herved, afhænger af en samlet konkret vurdering, hvor bl.a. intensiteten og den potentielle skadevirkning af adfærden indgår.

Psykisk vold består af groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd. Med nedværdigende handlinger forstås en adfærd, der er egnet til at ydmyge eller nedgøre offeret. Der kan f.eks. være tale om, at gerningsmanden åbenlyst behandler offeret dårligere end andre, at offeret berøves muligheden for at få indflydelse på egne forhold, eller at offeret tvinges til at gøre eller tåle noget, som offeret ikke bryder sig om eller opfatter som uværdigt. Det er ikke et krav, at andre end gerningsmanden er vidne til ydmygelsen.

Ved forulempende handlinger forstås primært chikanerende eller generende adfærd. Der kan f.eks. være tale om, at gerningsmanden kontakter offerets arbejdsplads, familie og venner m.v. for at sprede falske rygter om offeret, at der gives fejlagtig information til offentlige myndigheder, herunder indgives falske anmeldelser til politiet, at der sendes private billeder af offeret til andre, eller at gerningsmanden ofte sender beskeder til offeret om, at gerningsmanden ved, hvor offeret er.

Krænkende adfærd er et bredt begreb, som bl.a. omfatter adfærd, der er egnet til at skade offerets ære eller selvfølelse, eller som i øvrigt kan påvirke offerets psykiske integritet negativt. Det vil typisk være et element i den krænkende handling, at offeret oplever at få sine grænser overskrevet, f.eks. seksuelt eller ved overvågning. Krænkende adfærd kan også foreligge, hvis offeret overværer handlinger over for sine nærmeste, der opleves som ubehagelige eller chokerende, f.eks. hvis et barn overværer vold, psykisk vold eller andre overgreb over for barnets forældre eller søskende, eller en forælder overværer sådanne overgreb

over sit barn. Krænkende adfærd omfatter også manipulerende adfærd, som f.eks. påvirkning af offerets tanker, holdninger eller adfærd ved udspekulerede, vildledende, agiterende eller forførende handlinger.

Som eksempel på adfærd, der efter en konkret vurdering kan udgøre psykisk vold, kan nævnes:

- Isolation af offeret fra familie og netværk.
- Monitorering eller overvågning uden samtykke.
- Overtagelse af kontrol over offerets dagligdag, f.eks. ved beslutning om hvornår offeret må sove, og hvilke personer offeret må omgås og hvornår.
- Ignorering af offeret.
- Offeret holdes i uvished om afgørende beslutninger.
- Indskrænkning af offerets bevægelsesfrihed.
- Offeret nægtes at søge arbejde.
- Fratagelse af offerets adgang til støtte.
- Offeret omtales som ikke værende noget værd.
- Indførelse af regelsæt der udstiller eller ydmyger offeret.
- Overtagelse af kontrol over offerets økonomi.
- Trusler.
- Vold eller krænkelser mod offerets nærmeste.
- Fastholdelse af offeret i et ægteskab med henvisning til forestillinger om ære.
- Negativ social kontrol.
- Andre personer formås til at lægge pres på offeret for at få offeret til at træffe bestemte beslutninger om f.eks. uddannelse eller ægtefællevalg.
- Afskæring af offeret fra adgang til sundhedsvæsenet, uddannelse og arbejdsmarkedet.
- Udøvelse af tvang for at få offeret til at afslutte eller gennemføre en graviditet.
- Afpresning.
- Ødelæggelse eller trussel om ødelæggelse af offerets ejendele.
- Udbredelse af ondsindet sladder, rygter eller intime oplysninger om offeret.
- Omsorgssvigt af et barn.
- Et barn tages som gidsel i forældrenes konflikt.

Endelig er det et krav for, at der er tale om psykisk vold, at adfærden skal være egnet til utilbørligt at styre offeret. Der skal således være tale om kontrollerende adfærd, der er egnet til at forhindre offeret i at udfolde sig frit. ~~Det er ikke afgørende, om offeret rent faktisk er blevet styret. Ved utilbørlighed forstås, at den styrende adfærd ikke er en naturlig del af parternes relation. Styring kan således i visse tilfælde være nødvendig og en naturlig del af relationen, f.eks. mellem forælder og barn.~~

For nærmere om psykisk vold henvises til bemærkningerne til lov nr. 329 af 30. marts 2019 om ændring af straffeloven og forskellige andre love (Selvstændig bestemmelse om psykisk vold).

6.3.5. Skilsmisse på grundlag af bigami

En ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har indgået nyt ægteskab, og det første ægteskab fortsat består, jf. § 35 i ægteskabsloven.

Det er den ægtefælle, der søger om skilsmisse efter § 35, der skal godtgøre, at skilsmissebetingelserne er opfyldt.

~~Familieretshuset skal som led i oplysningen af sagen af egen drift påse, at der foreligger dokumentation Dokumentation for, at betingelserne efter bestemmelsen er opfyldt. Dette, kan f.eks. være ved en straffedom for bigami eller, en afgørelse om omstødelse af det nye ægteskab. Det kan eventuelt eller vielsesattest vedrørende det nye ægteskab.~~

~~§ 35 omfatter også ske dokumentation ved fremlæggelse af vielsesattestersituationer, hvor det nye ægteskab er indgået i udlandet. I så fald er det en betingelse for begge ægteskaber suppleret af parternes~~

forklæringskilsmisse efter § 35, at det udenlandske ægteskab anerkendes efter dansk ret, jf. kapitel 2 a i ægteskabsloven, der er beskrevet i punkt 9 i vejledning om behandling af ægteskabssager.

Der kan meddeles skilsmisse efter § 35, selvom det nye ægteskab er blevet opløst inden indgivelsen af anmodningen om skilsmisse.

6.3.6. Skilsmisse på grundlag af børnebortførelse

En ægtefælle har ret til skilsmisse, hvis den anden ægtefælle ulovligt har ført ægtefællens barn ud af landet, eller hvis den anden ægtefælle ulovligt tilbageholder barnet i udlandet, jf. § 36 i ægteskabsloven. Dette gælder dog kun, hvis ægtefællen indgiver anmodning herom, mens barnet på grund af den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse opholder sig i udlandet, eller senest et år efter at barnet er bragt tilbage.

Det er den ægtefælle, der søger om skilsmisse efter § 36, der skal godtgøre, at der er tale om børnebortførelse. ~~Som Familieretshuset skal som led i oplysningen af sagen af egen drift påse, at der foreligger dokumentation for, at betingelserne efter bestemmelsen er opfyldt. Dette kan f.eks. være ved en dom, kendelse eller lignende.~~ Som dokumentation herfor kan f.eks. fremlægges en afgørelse om tilbagegivelse af barnet.

~~6.4. Gebyr for anmodning om separation og skilsmisse~~

~~Ved indgivelse af anmodning om separation eller skilsmisse skal der betales et gebyr. Dette gælder, uanset om ægtefællerne er enige eller uenige. Gebyret betales ved indgivelse af anmodningen om separation eller skilsmisse. Hvis gebyret ikke betales samtidig med indgivelse af anmodningen, kan Familieretshuset afvise anmodningen. Familieretshusets afgørelse herom kan indbringes for familieretten, jf. § 39 i lov om Familieretshuset.~~

~~Størrelsen af gebyret fremgår af Børne- og Socialministeriets årlige bekendtgørelse om størrelsen af gebyrer på det familieretlige område. Oplysninger om betaling af gebyret m.v. kan endvidere findes på www.familieretshuset.dk.~~

~~Hvis der er indgivet en anmodning om separation eller skilsmisse, og ægtefællerne under Familieretshusets behandling af sagen ønsker at ændre deres ansøgning til enten skilsmisse eller separation, skal der ikke betales et yderligere gebyr.~~

~~Hvis den ene eller begge ægtefæller tilbagekalder anmodningen om separation eller skilsmisse og senere søger om separation eller skilsmisse på ny, betales et nyt gebyr.~~

~~6.5-7. Vilkår for separation eller skilsmisse~~

Familieretshuset kan meddele separation eller skilsmisse efter § 29, jf. § 42, stk. 1, i ægteskabsloven, hvis ægtefællerne er enige herom og er enige om følgende vilkår for separationen eller skilsmissen:

- Hvorvidt den ene ægtefælle skal have bidragspligt over for den anden ægtefælle, jf. § 49 i ægteskabsloven. Der henvises til punkt 7.1.
- Hvem der skal fortsætte lejemålet, hvis ægtefællerne bor i en lejlighed, jf. § 55, stk. 1, i ægteskabsloven, jf. § 77 i lejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 927 af 4. september 2019. Der henvises til punkt 7.2.

~~Det bemærkes, at § 55 i ægteskabsloven ikke omfatter andelsboliger. Dette skyldes, at § 48 i lov nr. 548 af 30. maj 2017 om ægtefællers økonomiske forhold som ændret ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 (ægtefælleloven) indeholder regler om, hvilken ægtefælle der udtager en eventuel andelsbolig ved delingen af ægtefællernes formue ved separation og skilsmisse. Det er således ikke et vilkår for separation og skilsmisse, at ægtefællerne tager stilling til, hvem af dem der skal overtage en eventuel andelsbolig.~~

Et eventuelt afkald på bevarelse af retten til overlevelserente skal ikke noteres i bevillingen. Selvom afkaldet ikke skal noteres i bevillingen, har Familieretshuset dog, hvis det er relevant, pligt til at vejlede ægtefællerne om rettighederne efter lov om besvarelse af ret til ægtefællepension ved separation og skilsmisse, jf. lovbekendtgørelse 770 af 7. august 2019, og om, at ægtefællerne skal sikre deres rettigheder efter loven ved at foretage anmeldelse til pensionsinstituttet. Ægtefællerne skal endvidere, hvis det er relevant, vejledes om pensionsrettighedernes stilling på ægtefælleskiftet. Dette er omtalt i vejledning om behandlingen af pensionsrettigheder ved dødsfald, separation og skilsmisse.

Hvis ægtefællerne ikke er enige om vilkårene for separationen eller skilsmissen, ~~mødes de træffer~~ Familieretshuset afgørelse herom i Familieretshusetforbindelse med en konflikthåndterende tilgangafgørelsen om separation eller skilsmisse, jf. punkt 11

7.1. Bidragspligt efter separation og skilsmisse

Det fremgår af § 4 i lov om ægtefællers økonomiske forhold, jf. lovbekendtgørelse nr. 774 af 7. august 2019 (ægtefælleloven), at ægtefæller under ægteskabet har gensidig pligt til vilkårsforhandling. Dette er beskrevet i punkt 8 at forsørge hinanden, men at den gensidige forsørgelsespligt bortfalder ved separation eller skilsmisse.

Ved separation og 9. Hvis det ikke lykkeskilsmisse skal der efter § 49 i ægteskabsloven træffes bestemmelse om, hvorvidt der skal påhvile en ægtefælle bidragspligt over for den anden ægtefælle efter separationen eller skilsmissen.

Kan ægtefællerne at nåikke blive enige om spørgsmålet om bidragspligt efter separation eller skilsmisse, herunder om varigheden af bidragspligten, træffes der efter § 50, stk. 1, i ægteskabsloven afgørelse om bidragspligten i forbindelse med afgørelsen om separation eller skilsmisse.

Afgørelse om bidragspligt træffes ud fra de momenter, som er angivet i § 50, stk. 2, i ægteskabsloven, idet det bemærkes, at opregningen ikke er udtømmende.

Efter § 50, stk. 2, 1. pkt., træffes afgørelser om bidragspligt bl.a. under hensyn til enighed om vilkårene med den bidragssøgendes behov for bidrag. I den vurdering kan der f.eks. lægges vægt på den pågældendes beskæftigelse, indtægt, alder, helbred og fremtidige erhvervsmuligheder. For udenlandske kvinder, der er flyttet til Danmark på grund af ægteskabet, kan der lægges vægt på eventuelt behov for økonomisk støtte fra til at kunne skabe en tilværelse her i landet.

Efter bestemmelsen kan afgørelser om bidragspligt endvidere træffes under hensyn til, hvorvidt den anden ægtefælle efter sine økonomiske forhold og øvrige omstændigheder formår at udrede bidrag. I den vurdering kan der lægges vægt på ægtefælles beskæftigelse, indtægter og fremtidsudsigter på arbejdsmarkedet. Forskellen i ægtefællernes indtægtsgrundlag kan også tillægges betydning.

Endvidere tages der efter § 50, stk. 2, 2. pkt., hensyn til varigheden af ægteskabet. Hvis parterne forud for indgåelse af ægteskabet har haft et længerevarende samlivsforhold, tages der også hensyn hertil.

Endelig tages der efter § 50, stk. 2, 3. pkt., hensyn til, om den bidragssøgende har behov for støtte til uddannelse eller lignende.

Ud over disse fire elementer lægges der vægt på, hvordan ægtefællerne under ægteskabet havde indrettet sig, både arbejdsmæssigt og økonomisk. Dette tillægges særligt betydning i tilfælde, hvor den ene ægtefælle i en periode har haft deltidsarbejde eller arbejdet i hjemmet, f.eks. for at passe børn. Det afgørende er i den forbindelse, at der er sammenhæng mellem behovet for bidrag og forholdene under ægteskabet.

Medmindre der foreligger særlige omstændigheder, kan der efter § 50, stk. 1, 2. pkt. i ægteskabsloven kun pålægge en ægtefælle bidragspligt for et bestemt tidsrum, der ikke kan overstige 10 år. Tidsbegrænset bidragspligt pålægges typisk kun, når der er tale om meget langvarige samlivsforhold, som udgangspunkt mindst 20 år, hvor den bidragssøgende på grund af fravær fra arbejdsmarkedet har begrænsede erhvervsmuligheder. Tidsbegrænset bidragspligt tildeles således navnlig hjemmearbejdende kvinder.

Ved afgørelse om varigheden af en tidsbegrænset bidragspligt lægges der vægt på samlivets varighed og på den bidragssøgendes samlede situation. Der kan f.eks. pålægges bidragspligt i en kortere periode, hvis den bidragssøgende har behov for ægtefællebidrag i en periode til at gennemføre en uddannelse, der kan hjælpe den pågældende i arbejde.

Efter § 45 i ægteskabsloven gælder vilkår om pligt til at betale ægtefællebidrag, der er fastsat ved en afgørelse om separation, også for tiden efter en skilsmisse opnået på grundlag af separationen. Det kan dog i en afgørelse om separation bestemmes, at der alene skal være bidragspligt i separationsperioden, således at der ved anmodning om skilsmisse på grundlag af separationen kan tages stilling til spørgsmålet om bidragspligt efter skilsmissen.

Træffer Familieretshuset, træffer Familieretshuset efter § 26 i lov om afgørelse om, at den ene ægtefælle har bidragspligt over for den anden ægtefælle, kan Familieretshuset efter anmodning træffe afgørelse om størrelsen af bidraget. Afgørelsen herom træffes efter § 50, stk. 1, 1. pkt., i ægteskabsloven. Der henvises til vejledning om børne- og ægtefællebidrag.

Som nævnt i punkt 3.2. kan Familieretshuset træffe en samlet afgørelse om separation efter § 30 i ægteskabsloven og/eller skilsmisse, om vilkårene herfor, eller om skilsmisse og vilkårene herfor efter §§ 32-36 i ægteskabsloven, hvis betingelserne i disse bestemmelser er opfyldte. Familieretshusets afgørelse kan indbringes for familieretten efter § 39 i lov om og om størrelsen af et eventuelt ægtefællebidrag. Familieretshuset. Undtagelsesvist træffes afgørelse i sagen dog af familieretten. Det gælder efter § 27, stk. 2, i lov om kan dog også udskyde afgørelsen om størrelsen af ægtefællebidraget, hvis Familieretshuset, hvis sagen når sagen om separation eller skilsmisse er klar til afgørelse, ikke er i besiddelse af de oplysninger, der er nødvendige for at træffe afgørelse om størrelsen af bidraget.

7.2. Fortsættelse af lejemål efter separation og skilsmisse

Hvis ægtefæller bor i en lejet lejlighed, skal de for at blive separeret eller skilt ved bevilling være enige om, hvem der skal fortsætte lejemålet, jf. § 55, stk. 1, jf. § 42, stk. 1, i ægteskabsloven. Kan ægtefællerne ikke blive enige om, hvem der skal fortsætte lejemålet, afgøres dette i forbindelse med afgørelsen om separation eller skilsmisse.

Det følger af § 55, stk. 1, i ægteskabsloven, at afgørelsen om fortsættelse af et lejemål træffes efter lejelovgivningens regler. Retten til at fortsætte lejemålet af fælles lejlighed er reguleret i lejelovens § 77. Efter lejelovens § 77, 2. pkt., har den ægtefælle, hvis erhvervsvirksomhed er knyttet til et forretningslokale, fortrinsret til dette og den dertil hørende beboelse. Bestemmelsen indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger, eller sagen behandles sammen med en sag, hvor afgørelse træffes af familieretten, f.eks. en sag om forældremyndighed, ikke andre kriterier for afgørelsen. Det følger imidlertid af praksis, at følgende elementer tillægges vægt.

Der tages ved afgørelse om lejemålet hensyn til, at ægtefællernes børn kan blive i deres hidtidige miljø. Det medfører, at det ofte er den forælder, der efter § 17 i forældreansvarsloven er barnets bopælsforælder, der kan fortsætte lejemålet af den fælles lejlighed. Hensynet til barnets fremtidige opvækst betyder tilsvarende, at det ofte vil være den forælder, der har eneforældremyndighed, der får retten til at fortsætte lejemålet.

Har ægtefællerne ikke børn under 18 år, kan ægtefællernes økonomiske forhold, alder og helbredstilstand samt lejlighedens beliggenhed i forhold til ægtefællernes arbejde tillægges vægt. Det er ofte den ægtefælle, der ud fra disse parametre er ringest stillet, som får tildelt lejligheden.

Der kan også, navnlig ved kortvarigt ægteskab, lægges vægt på, om den ene ægtefælle boede i lejligheden forud for ægteskabet.

Det kan i alle situationer indgå i vurderingen, hvilke muligheder ægtefællerne har for at finde en anden bolig.

Endelig bør retten til et lejemål ikke tildeles en ægtefælle, der ikke har økonomisk mulighed for at fortsætte lejemålet.

Efter § 45 i ægteskabsloven gælder vilkår ved separation om retten til at fortsætte et lejemål også for tiden efter en skilsmisse, der er opnået på grundlag af separationen.

Det bemærkes, at § 55, stk. 1, i ægteskabsloven ikke omfatter andelsboliger. Dette skyldes, at § 48 i ægtefælleloven indeholder regler om, hvilken ægtefælle der udtager en eventuel andelsbolig ved delingen af ægtefællernes formue ved separation og skilsmisse. Det er således ikke et vilkår for separation og skilsmisse, at ægtefællerne tager stilling til, hvem af dem der skal overtage en eventuel andelsbolig.

8. Vilkårsforhandling

Efter Ved modtagelsen af en anmodning om separation eller skilsmisse skal Familieretshuset indkalde tage stilling til, om ægtefællerne skal indkaldes til vilkårsforhandling, hvis. Reglerne herom findes i § 38 i ægteskabsloven.

Når ægtefællerne er enige om separation og skilsmisse og vilkårene herfor, skal Familieretshuset som udgangspunkt ikke indkalde dem til vilkårsforhandling.

Derimod følger det af lovens § 38, stk. 1, nr. 2, at Familieretshuset indkalder ægtefællerne til vilkårsforhandling, når Familieretshuset kan konstatere, at betingelserne i lovens § 42, stk. 1, for at give bevilling til separation eller skilsmisse ikke er opfyldt, fordi ægtefællerne er uenige om separation eller skilsmisse eller vilkårene herfor, eller når om vilkårene herfor. Ægtefællerne skal som udgangspunkt indkaldes til vilkårsforhandling, selv om de på forhånd mener at være uløseligt uenige. Efter § 38, stk. 2, kan vilkårsforhandling efter stk. 1, nr. 2, i særlige tilfælde undlades, jf. punkt 8.4.

Selvom ægtefællerne er enige om separation eller skilsmisse og vilkårene herfor, indkalder Familieretshuset skal dem til vilkårsforhandling, hvis en af ægtefællerne eller begge anmoder om vilkårsforhandling herom, jf. § 38, stk. 1, nr. 1. Det er således muligt for enige ægtefæller at komme til vilkårsforhandling, hvis de aktivt vælger denne mulighed til.

Herudover kan Familieretshuset efter § 38, stk. 1, nr. 3, indkalde ægtefællerne til vilkårsforhandling, når særlige omstændigheder taler for det, selvom ægtefællerne er enige om separation eller skilsmisse og vilkårene herfor. Der henvises til punkt 8.1.

Hvis ægtefællerne er uenige, skal Familieretshuset møde ægtefællerne Formålet med en konflikthåndterende tilgang og skal forsøge at opnå forligsmæssige løsninger gennem rådgivning, konflikthåndtering og mægling. Selv for ægtefæller, der til at begynde med forekommer meget uenige, kan et forlig eller en mere positiv holdning til at tage imod tilbud om rådgivning, konflikthåndtering eller mægling formentlig nås ved information og vejledning. Ægtefællerne skal derfor som udgangspunkt møde i Familieretshuset, selv om de på forhånd mener at være uløseligt uenige. Familieretshuset kan i forbindelse med vilkårsforhandlingen vejlede ægtefællerne om retsgrundlaget og om mulighederne for rådgivning, konflikthåndtering og mægling. Familieretshuset tilbud om rådgivning og konflikthåndtering er nærmere beskrevet i punkt 8 i vejledning om Familieretshuset.

~~Når der skal afholdes vilkårsforhandling, er formålet dels at kontrollere, om de materielle betingelser for separationen eller skilsmissen er opfyldte/opfyldt, og dels at afklare, om der er eller kan opnås enighed om vilkårene for separationen eller skilsmissen, eventuelt gennem tilbud om konflikthåndtering og rådgivning, jf. punkt 9. Ægtefællerne skal endvidere informeres og vejledes om rækkevidden af vilkårene, om muligheden for rådgivning, konflikthåndtering og efter § 41 i ægteskabsloven om muligheden for mægling samt om andre spørgsmål af betydning for separation eller skilsmisse.~~

~~Udebliver en af ægtefællerne fra en vilkårsforhandling, indkaldes de til et nyt møde. Dette gælder dog ikke, hvis Familieretshuset kan konstatere, at anmodningen er bortfaldet. Der indkaldes heller ikke til et nyt møde, hvis det ikke længere må anses for formålstjeneligt at afholde vilkårsforhandling, f.eks. fordi det efter Familieretshusets opfattelse ikke er sandsynligt, at den anden ægtefælle vil deltage i et nyt møde, eller der ikke er udsigt til, at ægtefællerne kan blive enige om separation eller skilsmisse.~~

~~Udebliver begge ægtefæller uden afbud fra en vilkårsforhandling, anses anmodningen om separation eller skilsmisse for bortfaldet.~~

~~Ovenstående gælder også ved indkaldelse til en ny vilkårsforhandling. Det vil ved en ægtefælles udeblivelse fra det andet møde oftest ikke være formålstjeneligt at indkalde ægtefællerne til et nyt møde.~~

~~Der henvises til § 3, stk. 4-6, i bekendtgørelse om separation og skilsmisse.~~

8.1. Vilkårsforhandling hvis der foreligger særlige omstændigheder

Hvis særlige omstændigheder taler for det, kan Familieretshuset efter § 38, stk. 1, nr. 3, i ægteskabsloven bestemme, at ægtefællerne skal indkaldes til vilkårsforhandling, uanset at der ikke er uenighed om separation eller skilsmisse eller vilkårene herfor, og uanset at ægtefællerne ikke har anmodet herom. På den måde sikres ægtefællerne den nødvendige vejledning, hvis de f.eks. har aftalt et vilkår, der indikerer, at de ikke kan overskue konsekvenserne af separationen eller skilsmissen. Dette gælder også ved anmodning om skilsmisse på grundlag af separation.

Særlige omstændigheder, der efter en konkret vurdering kan tale for, at der skal foretages vilkårsforhandling, selvom ægtefællerne ikke har tilvalgt det, kan være:

- Familieretshuset er i tvivl om, hvorvidt begge ægtefæller forstår betydningen af separationen eller skilsmissen og vilkårene herfor. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis det fremgår af sagen, at en ægtefælle ikke kan læse eller ikke har tilstrækkeligt kendskab til det danske sprog.
- Der er tale om et langvarigt ægteskab med betydelig forskel i ægtefællernes indtægter, erhvervsevne og/eller formue, hvor det aftales, at der ikke skal betales ægtefællebidrag.
- Familieretshuset har mistanke om, at aftalen om vilkårene er indgået under utilbørligt pres.

Ovenstående er alene tale om eksempler på situationer, hvor Familieretshuset bør overveje at bestemme, at der skal foretages vilkårsforhandling. Familieretshuset skal således ikke altid bestemme, at der i disse situationer skal foretages vilkårsforhandling. Hvis begge ægtefæller er repræsenteret ved advokat, må det som udgangspunkt altid anses for ubetænkeligt at undlade at afholde vilkårsforhandling, også selvom de er repræsenteret ved samme advokat.

Beslutningen om afholdelse af vilkårsforhandling træffes ud fra de oplysninger, der fremgår af anmodningen med bilag og som er kommet frem i forbindelse med screeningen og visitationen af sagen samt de oplysninger om ægtefællerne, som Familieretshuset i øvrigt måtte være i besiddelse af. Familieretshuset skal således som udgangspunkt ikke indhente yderligere oplysninger til brug for denne beslutning.

Hvis der er usikkerhed om f.eks. ægtefællernes forståelse af et bestemt vilkår, skal Familieretshuset dog søge dette afklaret. Dette kan ske telefonisk eller skriftligt, inden der træffes beslutning om indkaldelse til vilkårsforhandling.

Det bemærkes i den forbindelse, at en mangelfuld eller fejlagtig udfyldt anmodning om separation eller skilsmisse ikke bør begrunde indkaldelse til vilkårsforhandling, medmindre manglerne efter en konkret vurdering giver Familieretshuset anledning hertil. I stedet bør Familieretshuset anmode ægtefællerne om at berigtige manglerne eller indsende en ny anmodning. Berigtigelse kan foretages telefonisk, medmindre det drejer sig om ægtefællernes aftale om vilkårene for separationen eller skilsmissen, herunder ved separation aftale om bidragspligten efter skilsmisse. Manglende indsendelse af bilag kan ikke i sig selv begrunde indkaldelse til vilkårsforhandling.

Hvis Familieretshuset mener, at ægtefællerne har behov for orientering eller rådgivning om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, underholdsbidrag m.v., der ikke har betydning for anmodningen om separation eller skilsmisse, bør Familieretshuset i stedet tilbyde dem vejledning herom uden at lade dette foregå i tilknytning til en vilkårsforhandling. ~~Dette kan f.eks. ske samtidig med udsendelsen af bevillingen.~~

8.2. Indkaldelse til vilkårsforhandling

~~Efter modtagelsen af en anmodning om separation eller skilsmisse, og hvis vilkårsforhandling skal afholdes pga. uenighed, fordi ægtefællerne ønsker det, eller fordi Familieretshuset finder, at særlige omstændigheder taler for det, indkaldes ægtefællerne hurtigst muligt og inden 14 dage til vilkårsforhandling, der så vidt muligt skal afholdes senest 14 dage efter indkaldelsen.~~

~~Indkaldelsen/Ægtefæller indkaldes først til vilkårsforhandling, når Familieretshuset kan konstatere, at ægtefællerne er uenige om separation eller skilsmisse og vilkårene herfor. Når kun den ægtefælle indgiver anmodningen om separation og skilsmisse, kan uenigheden først konstateres, når den anden ægtefælle erklærer sig uenig i anmodningen eller ikke besvarer partshøringen over anmodningen inden for fristen. Selvom den anden ægtefælle umiddelbart erklærer sig uenig i anmodningen, er der ikke grundlag for at indkalde til vilkårsforhandling, hvis ægtefællerne er enige om at prøve at finde en mindelig løsning uden Familieretshusets medvirken, f.eks. bidragspligtens længde hvis ægtefællerne er enig om bidragspligten men uenige om dens længde.~~

Når der skal afholdes vilkårsforhandling, indkaldes ægtefællerne hurtigst muligt til vilkårsforhandling.

En indkaldelse til vilkårsforhandling skal som udgangspunkt indeholde oplysninger om følgende punkter:

- 1) Tid og sted for vilkårsforhandling.
- 2) Mødets forventede varighed.
- 3) Hvem der skal kontaktes ved ~~evt. eventuelt~~ afbud.
- 4) Oplysning om hvorvidt begge ægtefæller er indkaldt til mødet.
- 5) Muligheden for tolkebistand med uddannet translatør el. lign.
- 6) Hvilken dokumentation ægtefællerne skal medbringe.
- 7) ~~Der~~Virksomheden af udeblivelse fra vilkårsforhandling, jf. § 3, stk. 4, i bekendtgørelsen, skal ~~vejledes~~vejledes fremgå af indkaldelsen.
- 8) Det skal fremgå af indkaldelsen, at ægtefællerne efter § 3, stk. 1, i bekendtgørelse om separation og skilsmisse skal møde personligt og samtidigt til vilkårsforhandlingen. Der skal endvidere fremgå af indkaldelsen, at en ægtefælle efter § 38, stk. 3, i ægteskabsloven ikke har pligt til at deltage i vilkårsforhandling sammen med den anden ægtefælle, hvis den anden ægtefælle har udsat ægtefællen eller ægtefællens barn for voldelig adfærd, eller der er mistanke herom.
- 9) Det skal fremgå af indkaldelsen, at hvis en ægtefælle på grund af langvarig sygdom er forhindret i at møde til vilkårsforhandling, og dette er dokumenteret ved lægeerklæring, kan ægtefællen efter § 3, stk. 2, i bekendtgørelsen i stedet møde ved fuldmægtig. Fuldmægtigen skal være myndig og må ikke være under værgemål efter § 5 i værgemålsloven eller under samværgemål efter § 7 i værgemålsloven. Fuldmagten skal være skriftlig.

Er en ægtefælle umyndig, under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7, skal værgeren også tilsiges til vilkårsforhandlingen for at tage stilling til vilkår, der er

omfattet af værgemålet. Dette er dog ikke nødvendigt, hvis værgeren i fornødent omfang skriftligt har tiltrådt vilkårene for separationen eller skilsmissem.

Efter § 38, stk. 3, i ægteskabsloven er en ægtefælle ikke forpligtet til at deltage i vilkårsforhandlingen sammen med den anden ægtefælle, hvis den anden ægtefælle har udsat ægtefællen eller ægtefællens barn for voldelig adfærd, eller der er mistanke herom. Denne bestemmelse skal ses i sammenhæng med § 10, stk. 2, i lov om Familieretshuset, hvoraf fremgår, at Familieretshuset ikke må indkalde parter til et møde sammen, hvis en part eller dennes barn har været udsat for voldelig adfærd fra den anden part, eller der er mistanke herom, medmindre parten er indforstået med, at parterne deltager i mødet sammen. Der henvises til punkt 9.1. i vejledning om Familieretshuset.

Familieretshuset kan også i andre helt særlige tilfælde vurdere, at det er mest hensigtsmæssigt at afholde separate møder med ægtefællerne.

Hvis en ægtefælle har ophold i udlandet, foretages vilkårsforhandling af den danske repræsentation på det sted, hvor ægtefællen opholder sig eller kan give møde, medmindre ægtefællen er indforstået med at møde til vilkårsforhandling i Familieretshuset. Der henvises til cirkulæreskrivelse om Familieretshusets fritagelse for gebyrer og timetakster for tjenestehandlinger ydet på de danske repræsentationer.

En vilkårsforhandling kan gennemføres ved brug af digitale hjælpemidler, såsom et videokonferencesystem, under forudsætning af at databeskyttelseslovgivningen overholdes.

8.3. Afholdelse af vilkårsforhandling

Under vilkårsforhandlingen skal Familieretshuset i nødvendigt omfang vejlede ægtefællerne om de forhold, der er beskrevet i dette punkt. Vejledningen bør målrettes de konkrete problemstillinger, som ægtefællerne rejser i forbindelse med separation eller skilsmisse. Vejledningen kan bl.a. vedrøre:

- Forældremyndighed og barnets bopæl, herunder fortsat fælles forældremyndighed efter separation og skilsmisse samt mulighederne for ændring af forældremyndighed.
- Samvær, herunder anden kontakt end samvær og retten til orientering om barnet.
- Børnebidrag og ægtefællebidrag.
- Formuefællesskabets ophør, herunder om ophørsdagen.
- Bortfald af arveret.
- Aftrapning og bortfald af ægtefællebidrag.
- Reglerne om ægtefællepension og pensionsrettighedernes behandling på ægtefælleskiftet. Reglerne er behandlet i vejledning om behandlingen af pensionsrettigheder ved dødsfald, separation og skilsmisse.
- Vilkårene for separation og skilsmisse, jf. punkt 7.
- Mulighederne for ændring af vilkår, jf. ægteskabslovens §§ 52, 53 og 58.
- Virkningerne af fortsættelse eller genoptagelse af samlivet efter separation.

I forbindelse med vejledning om formuefællesskabets ophør skal Familieretshuset vejlede ægtefællerne om, at de ikke kun skal indgå aftale om deling af deres indbo m.v., men også om deling af de øvrige formueaktiver i fællesboet. Hvis ægtefællerne ønsker det, noteres sådanne aftaler i vilkårsprotokollen eller lægges på sagen. Er ægtefællerne uenige om formuedelingen, orienteres de om muligheden for at indbringe sagen for skifteretten.

Efter § 27, stk. 1, i ægtefælleloven ophører ægtefællernes formuefællesskab som udgangspunkt ved udgangen af det døgn, hvor der er indgivet anmodning om separation eller skilsmisse til Familieretshuset. Ægtefællerne kan dog i forbindelse med separation eller skilsmisse aftale en anden ophørsdag. Familieretshuset skal vejlede ægtefællerne om disse regler. Det er således vigtigt, at datoen og eventuelt tidspunktet for Familieretshusets modtagelse af en anmodning om separation eller skilsmisse kan konstateres.

Hvis der under vilkårsforhandlingen opnås enighed mellem ægtefællerne, og betingelserne i øvrigt er opfyldte, meddeler Familieretshuset separation eller skilsmisse ved bevilling, jf. punkt 10, og ellers træffes der afgørelse herom, jf. punkt 11.

~~Hvis ægtefællerne under vilkårsforhandlingen i Familieretshuset ikke bliver enige om separation eller skilsmisse og om vilkårene herfor, skal Familieretshuset orientere dem om muligheden for mægling, jf. ægteskabslovens § 41.~~

Familieretshuset udfærdiger en vilkårsforhandlingsprotokol i forbindelse med vilkårsforhandlingen. Protokollen underskrives af ægtefællerne og af den, der har foretaget vilkårsforhandlingen. Hvis en eventuel værges tiltrædelse af vilkår fremgår af protokollen, underskrives den også af værgen.

Forældremyndighed

Hvis forældrene under en vilkårsforhandling eller under et andet møde i Familieretshuset indgår aftale om, at den fælles forældremyndighed skal ophæves og tillægges den ene af forældrene alene, er det ikke tilstrækkeligt, at aftalen herom medtages i vilkårsforhandlingsprotokollen (mødenotatet). En anmeldelse af en aftale om ophævelse af den fælles forældremyndighed skal ske ved brug af Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning eller, hvis en forælder er undtaget fra kravet om anvendelse af digital selvbetjening, på en af Familieretshuset godkendt blanket. Der henvises til § 10 i forældreansvarsloven og til vejledning om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær.

8.4. Beslutning om ikke at afholde vilkårsforhandling

Hvis der efter § 38, stk. 1, nr. 2, i ægteskabsloven skal indkaldes til vilkårsforhandling, kan Familieretshuset i særlige tilfælde bestemme, at der alligevel ikke skal indkaldes til vilkårsforhandling, jf. § 38, stk. 2.

Bestemmelsen skal administreres restriktivt og er f.eks. tænkt anvendt i situationer, hvor en ægtefælle bor i udlandet, og hverken kan eller vil afholde udgifterne ved at rejse til Danmark for at deltage i ~~vilkårsforhandling, en ægtefælle har behov for en dom om separation eller skilsmisse, der kan anerkendes i et land, hvor det kan være vanskeligt at få anerkendt en administrativ separations- eller skilsmissebevilling~~vilkårsforhandling, eller der for nylig i forbindelse med en tidligere anmodning om separation eller skilsmisse har været forgæves forligsbestræbelser. Hvis Familieretshuset efter denne bestemmelse beslutter, at der ikke skal afholdes vilkårsforhandling, skal der ikke betales gebyr for vilkårsforhandling, jf. punkt 8.5.

8.5. Gebyr for vilkårsforhandling

Hvis der skal afholdes vilkårsforhandling efter § 38, stk. 1, nr. 1 og 2, i ægteskabsloven, skal der efter lovens § 39 betales et gebyr. Størrelsen af gebyret fremgår af den årlige bekendtgørelse om størrelsen af gebyrer på det familieretlige område. Oplysninger om betaling af gebyret m.v. findes på www.familieretshuset.dk.

~~Ved tilvalg~~Det følger af vilkårsforhandling efter § 38, stk. 1, nr. 1, § 5 i ægteskabsloven skal gebyret betales ved anmodningen om, at der afholdes vilkårsforhandling.bekendtgørelse om Familieretshuset skal ikke indkalde ægtefællerne til vilkårsforhandling, før, at Familieretshuset skal påse, at gebyret er betalt, inden ægtefællerne indkaldes til vilkårsbehandling.

~~I Betaler ægtefællerne i uenighedssager skal der~~ efter § 38, stk. 1, nr. 2, i ægteskabsloven normalt afholdes vilkårsforhandling, og der skal betales et gebyr herfor. ~~Betales gebyret ikke, skal Familieretshuset ikke indkalde ægtefællerne til vilkårsforhandling. I så fald kan ikke gebyret, afslår~~ Familieretshuset ~~afslå ansøgningen/anmodningen~~ om separation eller skilsmisse med henvisning til, at det ved uenighed er en betingelse for ~~en afgørelse eller bevilling~~separation og skilsmisse, at der ~~afholdes~~indkaldes til

vilkårsforhandling, og at dette ikke er muligt, da der ikke er betalt gebyr herfor. ~~Afslaget kan efter anmodning indbringes for familieretten efter § 38 i lov om Familieretshuset.~~

Hvis Familieretshuset beslutter, at der skal afholdes vilkårsforhandling efter § 38, stk. 1, nr. 3, i ægteskabsloven, skal der ikke betales gebyr for vilkårsforhandlingen.

~~9. Rådgivning, og konfliktåndtering og mægling~~

Efter § 21 i lov om Familieretshuset tilbyder Familieretshuset støtte til parter, navnlig i form af rådgivning og konfliktåndtering, herunder samarbejdskurser og digitale værktøjer, med henblik på at parterne støttes til at finde en løsning på deres uenighed, eller at konflikten imellem dem dæmpes. Støtten tilpasses parternes behov. Familieretshusets tilbud om rådgivning og konfliktåndtering er beskrevet i punkt 8 i vejledning om Familieretshuset. ~~Ægteskabsloven indeholder i tillæg hertil særlige bestemmelser om mægling. Det drejer sig om:~~

~~1) Mægling hos en præst, jf. § 40 Rådgivning og konfliktløsning i relation til separation og skilsmisse i ægteskabsloven.~~

~~2) Konfliktmægling ved uenighed om vilkårene for se, jf. § 41 og vilkårene herfor tilbydes som led i ægteskabsloven vilkårsforhandlingen, jf. punkt 3.2. og 8 i denne vejledning.~~

~~9.1. Mægling hos en præst~~

~~Rådgivning og konfliktløsning i relation til andre spørgsmål, navnlig sager efter forældreansvarsloven om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, er beskrevet i punkt 8 i vejledning om Familieretshuset. Det beror på den enkelte sag, hvordan konfliktåndtering i forhold til f.eks. forældremyndighed koordineres med vilkårsforhandling i forhold til separation og skilsmisse. Spørgsmål om fortsættelse af et eventuelt lejemål kan således f.eks. hænge sammen med afklaring af, hos hvem af ægtefællerne barnet skal have bopæl efter forældreansvarsloven.~~

~~For ægtefæller, der går fra hinanden, og som har børn under 18 år, kan navnlig to rådgivningstilbud være relevante.~~

~~Det er for det første det digitale forløb, der kaldes "SES – For børnenes skyld", der har til formål at støtte skilsmisseforældre at hjælpe sig selv, undgå konflikter og blive bedre til at forstå og støtte deres børn. Det digitale forløb giver den enkelte forælder mulighed for at arbejde med sin relation til den anden forælder og til at blive bedre til at forstå børns reaktion på en samlivsophævelse eller skilsmisse.~~

~~Dernæst er det rådgivnings- og afklaringsamtaler rettet mod et brud i en familie, hvor der er fælles børn under 18 år. Formålet med samtalerne er at styrke forældrenes samarbejde efter samlivsophævelse eller skilsmisse ved at give dem mulighed for at arbejde med deres indbyrdes relationer. Samtalerne skal således hjælpe forældrene til at etablere et stabilt grundlag for deres fremtidige samarbejde om deres børn og dermed forebygge konflikter mellem forældrene. Samtalerne har tillige til formål at give forældrene viden om samlivsophævelsens og skilsmisens betydning for barnet og om den bedste måde at støtte barnet på både i perioden umiddelbart efter samlivsophævelsen og på længere sigt.~~

~~Hvis ægtefællerne ønsker det, kan de i anmodningen om separation eller skilsmisse efter § 40 i ægteskabsloven anmode om mægling hos en præst.~~

~~Skal der foretages mægling mellem ægtefællerne hos en præst efter ægteskabslovens § 40, udsættes sagen, indtil mæglingen er gennemført.~~

~~9.2. Konfliktmægling~~

Familieretshuset kan tilbyde konfliktmægling ved uenighed om vilkårene for separationen eller skilsmissen, jf. ægteskabslovens § 41.

Familieretshuset tilrettelægger, i hvilken form konfliktmæglingen skal gennemføres.

Egentlige bodelingsspørgsmål er ikke omfattet af Familieretshusets tilbud om konfliktmægling. Angår ægtefællernes uenighed alene bodelingsspørgsmål, kan Familieretshuset henvise ægtefællerne til privat mægling.

Accepterer ægtefællerne tilbuddet om konfliktmægling, gennemføres dette hurtigst muligt. Herefter kan sagen f.eks. slutes ved, at ægtefællerne er blevet enige.

Når sagen overgår til konfliktmægling, afsluttes sagen ikke, og der skal være en tilbagemelding fra mægleren, når mæglingen er afsluttet, således at Familieretshuset kan tage stilling til den videre behandling af sagen og sagens afslutning.

Hvis ægtefællerne ikke accepterer tilbuddet om konfliktmægling, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen efter § 26 i lov om Familieretshuset eller indbringer sagen for familieretten til afgørelse efter § 27 i lov om Familieretshuset.

10. Bevilling til separation og skilsmisse

Hvis betingelserne for separation eller skilsmisse er opfyldt, afslutter Familieretshuset efter § 42 i ægteskabsloven sagen med en bevilling til separation eller skilsmisse.

Separations- og skilsmissebevillinger udfærdiges på en af Familieretshuset godkendt blanket.

En bevilling til separation eller skilsmisse skal indeholde følgende:

- 1) Aftalen om bidragspligt, herunder også hvis det aftales, at der ikke skal være bidragspligt. I separationsbevillinger skal det endvidere anføres, om vilkåret om bidragspligt alene er aftalt for separationsperioden, eller om vilkåret også skal gælde for tiden efter skilsmisse på grundlag af separationen.
- 2) Aftale om, hvem af ægtefællerne der skal fortsætte et eventuelt lejemål vedrørende deres hidtidige lejebolig.
- 3) Hvis der meddeles bevilling til personer, der har statsborgerret eller bopæl i udlandet uden for de nordiske lande, skal grundlaget for Familieretshusets internationale kompetence anføres i bevillingen, f.eks. at en af ægtefællerne har bopæl her i landet.

Hvis en aftale m.v. er omfangsrig, kan der i bevillingen henvises til aftalen, der vedhæftes bevillingen.

Meddeles skilsmisse på grundlag af separation, er det tilstrækkeligt, at skilsmissebevillingen indeholder en henvisning til separationsvilkårene, medmindre ægtefællerne har aftalt ændringer af vilkårene i forbindelse med skilsmissen. Er dette tilfældet, skal skilsmissebevillingen indeholde de nye aftalte vilkår.

Som nævnt ovenfor er det kun ægtefællernes aftale om vilkår, der skal anføres i bevillingen. Det skal således ikke i bevillingen noteres, at der ikke er en fælles lejebolig, at der ikke er særeje, at ægtefællerne har indgået aftale om delingen af deres formue m.v. Sådanne aftaler noteres i stedet i referatet fra en eventuel vilkårsforhandling.

11. Afgørelse om separation og skilsmisse ved uenighed

Hvis ægtefællerne ikke er enige om separation eller skilsmisse, eller hvis ægtefællerne er enige om separation eller skilsmisse men uenige om vilkårene for separationen eller skilsmissen, visiteres sagen i Familieretshuset til behandling som en § 6-sag.

Afgørelse om separation eller skilsmisse og vilkårene herfor træffes i § 6-sager som udgangspunkt af Familieretshuset, jf. § 26 i lov om Familieretshuset. Der henvises til punkt 3.2.

I afgørelsen skal Familieretshuset tage stilling til både anmodningen om separation og skilsmisse og til vilkårene for separationen eller skilsmissen, jf. punkt 7. Hvis ægtefællerne er enige om et eller flere af disse elementer, skal dette fremgå af afgørelsen. En afgørelse truffet af Familieretshuset, der går ud på separation og skilsmisse, skal således indeholde samme oplysninger som en bevilling, jf. punkt 10.

I en afgørelse om separation og skilsmisse kan der efter § 55, stk. 2, i ægteskabsloven også tages stilling til udlejning til den ene ægtefælle af en lejlighed i en ejendom, der hører til den anden ægtefælle, når ejendommen indeholder flere beboelseslejligheder, og den pågældende lejlighed hidtil har tjent til familiens bolig. Dette er beskrevet nærmere nedenfor.

Familieretshusets afgørelse kan efter anmodning indbringes for familieretten efter § 39 i Familieretshusloven, jf. beskrivelsen i punkt 3.2.

Hvis sagen indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger eller behandles sammen med en sag, hvor familieretten skal træffe afgørelse, skal Familieretshuset indbringe sagen for familieretten til afgørelse, jf. § 27, stk. 2, i Familieretshusloven. Der henvises til punkt 3.2.

Behandlingen af § 6-sager er nærmere beskrevet i punkt 3.2. i denne vejledning og i punkt 5 i vejledning om Familieretshuset.

Familieretshuset skal anmelde separations- eller skilsmisseafgørelsen til CPR. Der henvises i denne forbindelse bl.a. til meddelelse fra CPR-kontoret om registrering af forældremyndighed og separation i CPR, der findes på cpr.dk. Hvis en af ægtefællerne er udlænding og statsborger i et andet land end de nordiske, skal Familieretshuset endvidere foretage indberetning til Udlændingestyrelsen.

Udlejning af lejlighed til den anden ægtefælle

Det følger af § 55, stk. 2, i ægteskabsloven, at når en lejlighed i en ejendom, der hører til den ene ægtefælles bodel eller særeje, og som indeholder flere beboelseslejligheder, hidtil har tjent til familiens bolig, kan det ved afgørelse om eller bevilling til separation eller skilsmisse pålægges ejerægtefællen at udleje lejligheden til den anden ægtefælle. Der kan i den forbindelse fastsættes vilkår for lejemålet.

12. Ægteskab mellem to personer af samme køn og registreret partnerskab

Den 15. juni 2012 fik to personer af samme køn mulighed for at indgå ægteskab. Samtidigt fik registrerede partnere, der har indgået registreret partnerskab i Danmark, i fællesskab omdanne deres partnerskab til et ægteskab. Ægteskaber mellem to personer af samme køn er omfattede af de samme regler om separation og skilsmisse som ægteskaber mellem to personer af forskelligt køn.

Det er ikke længere muligt at indgå registreret partnerskab i Danmark, da lov om registreret partnerskab samtidig er ophævet. Lov om registreret partnerskab finder dog fortsat anvendelse for partnerskaber, der er registreret før den 15. juni 2012. Det betyder, at ovenstående regler om separation og skilsmisse også finder anvendelse ved opløsning af registreret partnerskab, bortset fra reglerne om mægling ved præst.

Social- og Indenrigsministeriet, den

Astrid Krag

/ Carina Fogt-Nielsen